1
Государственная
БИБЛИОТЕКА

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТАІ

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 15 (2536)
КІиранди
19
февраль
1961 шу
Мах 2 кеп.

Тхоай беррига низ а уйла а хІанз оаха тІаерзаю дег тІа латта эггара лоархІамера гІулакх чакхдаккхара — Центральни Комитета Пленума решенеш деналцеи сийленцеи кхоачашъяра.

(Къилбаседа Кавказа юрта боахама хьалха латтарий совещане хиннараша даьча кхайкарал тІара).

Цун возаллега Джон Ф. Кеннедега Америка ВІашагІкхийттача Штатий Президентага

Вашингтон, США.

Венера яхача планетага советски космически кема урагІдахийтар бахьан долаш моаршал луш Іа яйта телеграмма хьаийцай аз. Машарерча Іилмана карагІдаьннача цу Іалаьмате доккхача хІаман чІоаггІа мах беш из телеграмма яйтарах а космос тохкача кердача этапе аьттув балар ловш Іа ловца баккхарах а баркал оал аз Хьона.

Президента гІулакха тІа дІатІаводача хана Іайха къамаьл деш а 30 январе Конгрессага яхьийтача послане тІа а Іа, господин Президент, дийцар лазаршта духьала къовсам лоаттабара, космос караерзаяра, культурен торговлин дегІайоалаяра гІулакха Советски Союзои Америка ВІашагІкхийттача Штаташеи цхьана къахьегар ловра сона, яхаш. Уж дешаш иштта къестаделга тхона чІоагІа дика хеташ а да, хІаьта Іа даьча цу къамаьлашта тхо раьза а да.

Адамашта хьалхашка уж дика гІулакхаш сихагІа кхоачашдара аьттув болашагІа хургдар аьнна хет тхона герз дІадаккхара дош къоастадича, кхайлагІа цхьанна мехкага герз хьадуларгдоацаш а агресси хьаюларгйоацаш а бола дунен халкъашта юкъера тешаме тІахьожам а оттабаь, из дош къоастадара хІара мехко ший деррига низаш оарцагІдахар ловра тхона. Герз дІадаккхара дола дош къоастаделга дуккхача хьале Советски Союзеи Америка ВІашагІкхийттача Штатийи барт кхетарах тийша хилар бакъ деш ба берригаш а. Нагахьа санна из тайпа барт вай вІашагІкхетаре, цунах лаьттан тІа бахача берригача наха доккха дикахетар, а деррига адамашта доккха ираз а хургдар.

Н. ХРУЩЕВ.

1961 шера 15 феврале.

ПХИ ЭЗАР МЕТР КІАДАШ КХОДЕ

ДІадахача шера керда толамаш даьхар Нохч-ГІалгІай мехка яйгача промышленноста управлене предприятешкарча болхлоша. Планал совгІа хьаяьй 15 миллион сома маьха продукци (къаьнарча ахчанца лаьрхІача).

ССКП XXII-гІча съезда доаггІача тайпара накъа даха безам а болаш, оаха, республика яйгача промышленностерча болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гІулакхерча наха, старогрозненски мехкдаьттахоша санна, социалистически яхь лаьцай. Тхоай кхоачамийи торонийи чот а яь, 1961 шера декхараш тІаэц оаха:

валовии товарнии продукци арахецара йола семилетка кхоалагІча шера план 26 декабре кхоачашъе; съезд хьаелла ди, 17 октябрь тІакхачалехьа планал совгІа 40 эзар сома маьха продукци арахеца, барзкъий 70 кердача модела производство караерзае;

барзкъаш нийса хьадахара чотах 5 эзар метр кІадаш кходе, планал совгІа 50 эзар сом ахча кходе;

халача балхашта дІахо йодача хана механизаци яр духьа а арахецаш йола продукци дикагІа хилийтар духьа а балха овсарле лакха йолча тайп-тайпарча оборудоване 30 единицеи зІамига механизаци еча оборудоване 100 единицеи оттае;

15 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхое;

рационализатораш дуккхагІа хилийта а предложенеш юкъе яхьара чотах 20 эзар сомал кІезигагІа доацаш ахча кходе а;

100 сагага курсашка гІолла говзалаш лаккхъяйта, 180 сагага цхьаьакха говзалаш Іомаяйта;

парте съезд хьаелла ди тІакхачалехьа цІенош хьатІа а даь № 3 йолча хІамаш тегача фабрика берий беша 25 мотт тиг тІакхетийта;

Грозный хозъеш-тоаеш 4 эзар сага-сахьата болх бе.

Социалистически яхье ех оаха Кабардино-Балкарски АССР яйгача промышленноста управлене коллектив. Творчески къахьегаргда оаха тхоай балхаш тІа, кхом а беш дІаухийтаргда паччахьалкхен ахчеи материалаши, техникана маэшша болх хулийтаргба, хадданза дикагІа хулийтаргья экономически показателаш, производстве культура хилийтар духьа къовсам лоаттабергба.

Кердача къахьегама коталонашца накъа гІоргда тхо ССКП XXII-гІча съезда.

Дийца а дийца, тІаийцад республика яйгача промышленноста болхлой боахама-профсоюзни актива собране.

Шоай дош кхоачашдаьд

Коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара къовсам лоаттабе лаьрхІар цкъа шоай хиннача собране Новогрозненски нефтеперерабатывающи завода № 43-3 йолча установка болхлоша. Эггара хьалха цу гІулакха вай де дезар да хІаране ший говзал дешарца лакхъелга, йоахар воккхагІа волча оператора нов. Пашкова. ХІара технолог декхарийла вир ше болх беш йола оборудовани меттел ший новкъоташа лелаю оборудовани а дика Іомае.

Кердача хьисапе къахьега болабелар бригада членаш: хІара болхлочо тайп-тайпарча балхаш тІа пхиъ-ялх бутт боаккхар. Цу гІулакхо торо хилийтар хІаранета керда специальность Іомаяйта. Цхьанне шоллагІчоа новкъостал а деш дика къахьег оператора В. Шелемкова, оператора помощникаша А. Чудакова, Е. Капутинова, иштта кхыбараша. ХІаьта къонача болхлошта а дика новкъостал ду йоккха балха опыт йолча нефтепереработчикаша. Иштта, дукха йоаццаш цига балха баьхкача Л. Шевченкона, Т. Буньковайна, И. Рашупкинайна шоай говзал дІаІомайир нефтепереработчикаша Воротынцев Александра, Шелемков Василе, иштта кхыбараша а, хІаьта цу гІулакха лаьрххІа занятеш вІаштІехьъяьхар бригада кулгалхочо Пашков Николайс. Беррига а цхьа бутт мара бац уж къона болхлой цу бригаде баьхка, хІаьта а хІара сменах йола заданеш тІехкхоачашъю цар.

Иштта дика къахьегарах, шоай балха говзалаш массаза а дешарца лакхъеш хиларах, барт-цхьоагІо йолаш хиларах цар вІаштІехьдаьннад коммунистически къахьегама бригада яха сийлен цІи яккха.

Дуккха гоннаш мехкдаьтта продукташ чургья оаха хьамсарча Даьхенна планал совгІа ССКП XXII-ча съезда сийна, йоах установка тІарча болхлоша. Гуш да шоай дош цар сийленца кхоачашдергдолга.

М. ЛУКИН.

ХЬ-Б. МУТАЛИЕВ.

Турпалхочунга

Коммунистически къахьегама коллектив цІи яккхара къовсам лоаттабеча «Назрановский» яхача совхоза токарий бригада бригадира Тумгоев СаІийта хетаю.

ЧІоагІагІ яла кхы низ
боацаш,
КІоаргга дег чур йоагІа оаз,
Дог а уйла а долаш хьоца
Тахан хьона еко аз.

Лаьтта доаттІадаь тІабаьнна
Курча хьажкІий из фийг мо,
Беркат шийха доккха даьнна,
Ираз дебо хьа кулго.

Новкъосташца ваьлча яхье,
Дог хиларца толам ловш,
Балха кхо ца варца Іа хье,
Іовш доацар а хул хьа Іовш.

Дер кхоаненга тетташ воацаш,
Хьа пхаьнашка кхехка цІий,
ЙІовхала ше цул котбоалаш,
Эшаде кхы низ хургбий!

Дего ерриг хьона енна,
Хьоца цхьа никъ бола байт,
Хьа болх даькъал хилба,
аьнна,
СовгІата аз хьона яйт.

Хьалъеш латт керда комбинат

Колхозное яхача юрта цІенош ду панелаш кийчъю комбинат хьалъе йолаяьй. Шера 35 эзар квадратни метр чуваха цІенош хьалдара аьшкбетонни панелаш арахецаргья цо. Вай республике эггара хьалха цу хьисапах цІенош хьалде долалургда комбинат болх бе йолаелча. Еттача кирпишкех цІенош дотта ца дезаш корийи наІарийи моттигаш а юташ кийчдаьча бІарча пенащца доттаргда цІенош.

Керда гІишло хьалъеча дика болх бу нн Походнева, Шамилева, Яшуева керте латтача каменщикий, бетонщикий, плотникий бригадаша.

ЧІоагІа лоархІамера а пайданера а гІулакх да доккхий цІенош ду панелаш кийчъю комбинат хьалъяр. ССКП XXII съезд хьаеллача ден комбинат хьалъяь яккха социалистически декхар тІаийцад Совнархоза № 3 йолча строительно-монтажни управленерча гІишлош ераша.

М. КОСТЮК.

Конакре Л. И. Брежнева яь че

КОНАКРИ, 17 февраль. (ТАСС). 15 феврале саррахьа СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева че йир. Цига баьхкабар Гвинейски Республика Президент Секу Туре, Къаман собране председатель Сайфулай Діалло, Гвинея Демократически парте политбюро членаш, министраш, Гвинейски эскара генеральни штаба викалаш, кхыбола доккхийча гІулакхаш тІара нах. Цига безаме, доттагІалца вІашагІкхийттача къамаьлаш дир Л. И. Брежневеи Секу Туреи.

Л. И. Брежнева баркал аьлар Секу Туренеи, Гвинейски Республика правительственеи, деррига гвинейски халкъаи советски хьаьший цар безаме бокъонца вежарий гІулакхашца тІаэцарах.

СОВЕТСКО-ГВИНЕЙСКИ ЦХЬАНАРА КОММЮНИКЕ

Гвинейски Республика президента Секу Турес хьийха ваха официальни визит йолаш 1961 шера 11 февралагара 16 феврале кхаччалца Гвинее хиннав СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев.

Гвинейски Республике гІолла чакхбаьлар хьаьший. Массанахьа а беза хьаьший беш тІаийцар уж, Гвинея хьалкъий Советски Союзаца цІенача дег тІара доттагІал хилар хьа а хьокхаш.

Гвинее болча хана Л. И. Брежневи цунна улувра нахи доттагІал тІехь вІашагІбетталуш а къамаьлаш деш а хилар президентаца Секу Турецеи дуккхача кхыча бехктокхамерча балхаш тІа болча Гвинейски Республика политически а паччахьалкхен а деятелашцеи.

Шинна а оагІоно лоархІ, керда тІом хилара кхерам дІабоаккхилгеи деррига халкъаш машарца дахар Іалашделгеи деррига мехкашкарча машар безача низий эггара хьалхара декхар. Из декхар кхоачашдара шинна оагІоно кхы а чІоагІагІа низаш тІадахийтанза даргдоацаш лоархІ, кхы тІехьа ца тетташ ядерни герза деш дола тохкамаш дІадоахилга, из кхувса ца могаделга, цу герза запасаш кхІалакьяь дІайоахилга, из кхы хьадергдоацаш соцаделга юкъе а лоацаш, массане а цІендаь герз дІадаккхара а наьха лаьтта ехка тІема базаш дІаяхара а хьакъехьа соглашени хилийтара.

Юхьханца Советски Союзо проект а оттаяь дІачуенна колониальни мехкаштеи халкъаштеи кортамукъале ялара хьакъехьара ООН-а Генеральни Ассамблея Декларацех «деррига прогрессивни адамий йоккха котало» лоархІ коммюнике тІа.

Шинна а оагІоно бакъдир, ООН-а байракха тІехьашка лечкъаеш йола Конго Республикана духьалара империалистически агресси из мохк ший лоІаме хилара чІоагІа кхераме йолга а. Еррига африкански суверенни паччахьалкхенаш шоай лоІаме яхара духьал кхерам тІатувсаш йолга а. Машар безача халкъаша империалисташ лелхабара конголезски халкъа новкъостал де декхарийла лоархІ шинна а оагІоно.

Бокъонца законах йола Гизенги керте латта Конго правительство охьдда а йизза а шоаш хьаллоацаш хилар дІа а кхайкадеш, шинна а оагІоно дагахьа гоамаі а йолаш эгІазал кхайкаю колониалисташеи цар хуллашеи премьер-министр Патрис Лумумба вер бахьан долаш. Из бІеха зулам дарах бехке я Бельге колониалистски правительство, цун союзникаш, ООН-а генеральни секретарь.

Алжирера колониальни тІом хьдда харц а беш, оагІонаша лоархІ, деррига мехкашкара машар безаш дола низаш из тІом дІахо бахьара кхы а чІоагІагІа духьалдовла дезаш а гиий вахар шийта къоастадайта алжирски халкъа бокъю лулга тІагІерита дІадеха дезаш а.

Коммюнике тІа белгалду, экономически, Іилман, технически даьхьера советско - гвинейски юкъара къахьегам пайдана хилар.

Советски оагІоно дІааьлар Гвинейски Республикана ешаш дола товараш цунна дуккхагІа дІаккхахьийта а гвинейски экспорта традиционни товараш дуккхагІа ийде а ше кийча хилар.

ССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева Гвинейски Республике йихьача визитах шин халкъа юкъера доттагІалл дегІадоаладеш бокхка керда лоархІамера гІа лоархІ шинна а оагІоно.

ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи

ДикагІчарна—ЦІе байракх

1960 шера хьайбайи коа тІарча оалхазарийи продукташ дуккхагІа яхараи кийчъяраи социалистически яхье яьннача районий, колхозий, совхозий балха итогашка а хьежа ССКП обкомои Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советои соцам баьб:

Арахьарча районашта юкъе дуккхагІа дулх даьккхачеи кийчдаьчеи Курчалоевски района ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх яла. Цу районо 1959 шерарчул 3,3-зза дуккхагІа дулх даьккхад, хІаьта шера йола дулх кийчдара план 220 процент кхоачаш а яьй. Белгалбаькхаб Грозненскии Гудермесскии районаша дулх даккхараи кийчдараи баь дика болх.

1959 шерарчул 11 процент дуккхагІа шура яьккхача, из кийчъяра шера йола план 107 процент кхоачашъяьча Грозненски районага йитай ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх йитай 1959 шерарчул 11 процент дуккхагІа шура яьккхача, из кийчъяраи шера йола план 107 процент кхоачашъяьча Грозненски районага йитай ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх. Белгалбаьб шура яьккхараи кийчъяраи Каргалинскии Шелковскойи районаша баь болх. ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх йитай 1959 шераца нийсдича хІара Іатта лаьрхІа 424 килограмм дуккхагІа шура яьккхача, хІаьта из еррига а 40 процент дуккхагІа яьккхача, паччахьалкхенга шура йохкара шера йола план 120 процент кхоачашъяьча Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозага. Белгалбаьб Сунженски района XIX партсъезда цІерахчеи, Каргалински района «Красный пахарь», «Октября 40 шу» яхачеи, Шелковской района «Коминтерн», Кирова цІерахчеи, Грозненски районна 1 Мая цІерахчеи колхозаша баь дика болх. ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх йитай 1959 шерарчул хІара Іатта лаьрхІа 132 килограммм еррига а 13 процента дуккхагІа шура яьккхача, паччахьалкхенга из йохкара йола шера план 115 процент кхоачашъяьча, хІара бІаь гектар лаьттан лаьрхІа 317 центнер шура яьккхача Грозненски района № 1 йолча совхозага. Белгалбаьб шура яьккхараи из паччахьалкхенга йохкараи Грозненски района «Ермоловскийи» «Горячеисточненскийи» совхозаша баь дика болх.

ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх йитай фуъаш гулдара план 118 процент кхоачашъяьча Шелковской районага, фуъаш гулдара план 1959 шерарчул 47 процент дуккхагІеи уж паччахьалкхенга дохкара план 132 процента кхоачашъяьча Каргалински района «Октября 12 шу» яхача колхозага. Белгалбаьб фуъаш гулдара Грозненскии Каргалинскии районаша баь дика болх.

Тха даккхараи кийчдараи шера йола план 112 процент кхоачашъяьча Наурски района еннай ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх.

Лоамарча районашта юкъе дулх, шура, фуъаш, тха даккхара, хьайбаш дебадара хьалхле яьккхача Ножай-Юртовски районага йитай ССКП обкомеи Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советеи дІа-юха тела ЦІе байракх.

ДикагІйола звено

Курчалоевски района Ленина цІерахча колхоза хьажкІаш лелаеча комсомольско-кагирхой звено звеньевяяс комсомолка Ильясова Джансаре ССКП XXII-ча съезда сийна дошденнад укх шера соахкарчул а дукхагІа хьажкІаш яха. ДІадахача шера районе эггара хьалхара моттиг яькхар цун звенос.

Цхьабакъда, шоаш даьхача толамех кхоачам хулаш бац звено членаш. Соахка баьча балхо хьагойт хьажкІашта дикка гІулакх дича кхы а доккхагІа толамаш даха йиш хургйолга. Укх шера дукхагІа ба Джансаре звеноца хьажкІаш хьалкхее безам бола кагирхой. ХІанз 15 комсомолеци кагирхои ва цун звеноца. 30 гектара тІа хьажкІаш хьалкхергья цар. Звено членаша лаьрхІад хІара гектара тІара 80 центнер фуалъяьха хьажкІаш яха. Уж дикагІа хьалкхеяра шоай балха говзал дикка Іомаеш ба уж. Моттигера удобренеш сихха кхашка дІаккхухь цар. ХІанзале йиллай 550 тонн. Кхашка дукхагІа моттигера удобренеш яккара районе дІадоладаьча месячнике хьалхара моттиг яькхай цу звенос.

Т. ГАНДАЕВ,
Курчалоевски районни газета бехктокхама секретарь.

6,7 километр йІаьха транспортер

АХАН-ГАРАН. (Ташкентски область). (ТАСС). Ахан-Гарански цементни комбината строителаш Іалаьмате йоккха транспортер хьае болабеннаб. Цу транспортеро дробильни фабрика ювзаргья комбината бедала отделенеца. Транспортер 6 километри 700 метри йІаьхеи цаІи ахи метр гаргга шереи я. Мехкарча ленточни коммуникацех эггара йоккхагІаьяр я из.

1961-ча шера хьалхарча ах шера болх бе йолалургья Средни Азера эггара йоккхагІа йола из цементни предприяти.

5 марта—хоржамаш

Красномолотовций кандидаташ

ХІара коллективе хулаш ба дукха гІар-тата а доацаш, тІабийрзза къахьегаш боахка нах. Царех ва «Красный молот» яхача завода чугунолитейни цеха электросварщик Насардинов Закраил.

ХІанз Насардинова цехе бер дукха лоархІам болаш болх ба. Лоаладаь чон чу а детташ, из эшшача формехьа дерзадеш йодча кепашка хьожаш ва из цехе. Цо енна рационализаторски предложени бахьан долаш цу кепашта ремонт яра болх аттача баьннаб, металл дуккха а кІезигагІа дов.

Дикадар мара Насардиновс оалаш хІама хазац. ХІанз дукха ха йоацаш ремесленни училище а яьккха къона болхлой баьхкаб цехе. Царех шиъ Насардиновца болх беш ва. Ший еррига балха говзал кагийча наха дІаІомаеш ва из.

Болх дика барал совгІа, дукха общественни гІулакхаш а леладу Насардинова. Профсоюза комитета член а волаш, къахьегам лорабаргеи кхерамзлен техникагеи хьожаш ва из.

Чугунолитейни цехе чІоагІа сий ду Насардинова. Цудухьа берригаш раьза а болаш Ленински районни Совета депутаталла харжа оттаяьй цун кандидатура.

Башха дика къахьегама толамаш доахаш, парте XXII съезда сийленца накъаваха кийчлуш балха нормаш 150—200 процент кхоачашъеш ва металл тедаш вола Элиханов Шахмагомед.

Районни Совета депутат а цун исполкома член а волаш дукха общественни балхаш леладаьд нов. Элиханова хьалха дІадахача шерашка. Укх деношка боккха ши кхаъ хиннаб нов. Элиханова: ССКП членалла дІа а ийцав из, Ленински районни Совета депутаталла вахийта аьнна, цун кандидатура юха а оттаяьй.

Иттех шу да Петр Семенович Семеряков транспортни цехе болх беш вола. Цу ханах ворхІ шу да «МНЗ-205» яха низ бола машин лелаеш из вола. ТІехдаьнна дика ший болх бовзаш а, беш а ва Семеряков. Цо шийгарча машина деш дола Іунал дукха хьехам луш да кагийча шофераштa. Дика общественник а ва из. Массехказа хержав Семеряков профсоюза цехерча комитета членалла. Деррига цох доахка дика гІулакхаш теркал а даь, городской Совета депутаталла вахийта Семерякова кандидатура кхайкайир завода транспортникаша.

Советски Іаьдала моттигашкарча органашка харжа шоашкара ялхайтта саг белгалваькхав красномолотовцаша. Уж берригаш а харжа хьакъ додаш, халкъо сий деш нах ба. Машиностроителаш тийша ба хоржамаш хулача дийнахь — марта бетта 5-ча дийнахь — харжархоша, цхьанне санна массане а, вай Даьхен толашагІа болча къонгашта Насардинов Закраила, Элиханов Шахмагомеда, Петр Семенович Семерякова, иштта кхычарна а кхадж тоссаргхиларах.

К. ТИМОФЕЕВ.

Юха а кандидаталла оттаваьв

Кхо шу гаргга ха я Грознерча локомотивни депо Хажиев Ахьмада слесара болх бу. Дика болх беш, шийна тІадилла гІулакх ханнахьа кхоачашдеш хиларах чІоагІа дукха веза Ахьмад еррига коллектива. Цхьаккха а бутт бац производственни заданеш цо кхоачаш ца еш. Депо дикагІа болча болхлоша болх миштта бу а хьежаш лакхъю цо ший балха говзал.

Машинисташ дог тийша хул Хажиева ремонт яьча паровозо ремонт ца еш дукха ха йоаккхаргхиларах.

ССКП XXII-ча съезда сийна яхье баьннача цеха болхлошта юкъе ва нов. Хажиев а. Коммунистически къахьегама ударника сийлен цІи яккхара ший низ а хьинар а ца кходеш къахьегаш ва из.

1959 шера моттигерча Советашка хоржамаш долча хана депо коллективо шоай кандидаталла оттавир Хажиев Ахьмад. Грозненски городской Совета депутата декхараш сийленца кхоачашдеш хьавоагІа из. Харжархой хІара заявлене чІоагІа терко ю цо.

Иштта дика болх беш Хажиев Ахьмад хиларах депо еррига коллектив раьза а йолаш цІаьхха а къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета кандидаталла оттаваьв Ахьмад.

Г. АНОХОВ,
локомотивни депо кадрай отдела начальник.

Колхоза кхашка

ССКП ЦК январски Пленумо доккхий декхараш оттадаьд юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка.

Уж декхараш кхоачашдара чІоагІа къахьегаш ба Сунженски района «Победа» яхача колхоза къахьегамхой. Боккхача пайданера гІулакх да механизатораша дІа доладаьр. Помещенешкара кхо араккхуьча моттиг саггар яьккхай. Цу чу дІаоттаю лафет. Тракторца санга ра гонахьара кхо дІатІадотт лафета тІа. ТІаккха кхашка дІакхуьхь из. Цига болх беш верригаш а ши-кхо саг мара вац. Цу гІулакхо торо хилийтай къахьегама овсарле дикка лакхъе а хьалха цига къахьегаш хинна нах кхыча балхашка бахийта а.

Лафет йолча тракторца дийнахьа 300 тонн удобрени юлл кхашка механизатораша. ХІанзале 2000 тонн гаргга удобрени йиллай цар кхашка.

Сурта тІа: кердача тайпара кхашка кхо дуллаш боахк механизатораш.

З. ГЕЛИСХАНОВ,

Московски Совещане материалаш Іомаю

«Вай ханарча хьалашкарча партийни пропаганда деккарех» ше яьча решене тІа ССКП Центральни Комитето хІара коммунистагара дІадех хадланза цо ший идейно-политически боарам лакхбар, марксизм-ленинизм Іомадар.

Из деккар кхоачашдеш, ер шу дІадолалушшехь МагІалбикерча городской комитета еррига партийнин комсомольскин дешара звенош коммунистическин болхлойн партей викалий Москве хиннача Совещане материалаш Іомае йолаелар. Политически экономе, философе, ССКП историе, конкретни экономика кружокаша 5 занятин юхьхьанцарча экономически школашкеи политграмота кружокашкеи 4 занятин къоастаяьй Совещане документаш Іомадар.

Уж занятеш дІайолаялалехь материалаш мишта хьеха еза пропагандисташ дІакхетабеш семинар хилар.

Ленина орден лелаеча мехкдаьтта цхьоалагІча промысла юхьхьанцарча экономически дешара кружокашка дика а хан-ханнахьа а лел занятеш. Занятеш е дика кийчлу пропагандисташ Фунтиков, Руденко, Назадзе, кхьбараш. Московски Совещане материалаш ювцаш январь бетта кхоккха заняти хиннай кружокашка. Занятеш еча хана пропагандисташа ладувгІарашка хьувкх ювцаш йолча материалех йола гойтара пособи, царех доагІа художественни литература а моттигера материалаш а ювц. Кружоке хьийха материалаш ювцаш еча беседашта юкъе дика дакъа лоац кружоке деша багІараша.

УЗК-а йолча конкретни экономика кружоке безаме чакхъювл занятеш. Цига пропагандист вар хьалха хинна машиннаькъа начальник нов. Дахкильгов. Ше Московски Совещане материалаш хьеха волавалалехь, цо дийцар из Совещани хулача хана дунен тІа хиннача хьалах, докхийча хІамаех, дунен халкъашта юкъерча гІулакхех. Методически нийса, ладувгІа безам боагІаш, ладувгІараша кхетадергдолча дешашца йора цо занятеш.

Дика болх бу мехкдаьтта II-чеи III-чеи промыслашка йолча кружокаша а.

Политически дешара еррига кружокашка хІанз занятеш ю Московски Совещане материалаш Іомаеш. Цу кружокашка дешаш 200 совгІа саг ва. Партийни дешар Іомадеча уж материалаш Іомаярал совгІа, бригадашка, фермашка, предприятешка лекцеш, докладаш, дика оттаяь беседаш ю.

Лекцеш йийшай ССКП горкома докладчикашеи политически Іилмаи хьехамаш доаржадара общества городской отделене лекторашеи. «XX-гІа бІаьшере коммунизма котолон бІаьшере я», «Капитализмагара коммунизмага довлар да вай заман керттера гІулакх», «Дунен социалистически система хІанзарча заман кертера фактор а хинна дІаотташ латт» яхача темаех йола лекцеш йийшай. Еррига а 100 совгІа лекци йийшай. Лекцеш йийшар общественни лектораша нн. А. Ф. Червова, М. Я. Паука, О. М. Изаксона, Я. Мамедова.

«ССКП ЦК январски Пленума соцам юрта боахам чІоаггІа лакхбарах йола йоккха программа я» яха лекци йийшар ССКП МагІалбика горкома секретара нов. Кочневас. Лекцеш йийшай «Малгобекнефть» НПУ начальника нов. Плиева, кхычар.

Партийни дешар хьехача Пленума материалаш Іомаеш шишша заняти хургьа.

Пленума материалаш дикагІа Іомае а МагІалбикерча совхозийн колхозеи боахамашка уж чакхъяха а лерхІаш, ССКП МагІалбика горкомо лоаццача хана йола юрта боахам Іомабара курсаш вІацагІъехкай «Ингушский» совхозеи «Кавказ» яхача колхозеи. Юрта боахама дуккха болхлой юкъеззаб цу курсашта.

Московски Совещанеи ССКП ЦК-а январски Пленумеи исторически документаш кружокашка дешаш барашта дика дІадовзийтара пропагандисташа шоай низ кхоберг ца хиларах а дешаш багІараш берригаш а занятеш тІа боагІилга вІаштІехьдакхха партийни организацеша шоашта могар дергхиларах а шеко яц.

КРЕСТЬЯННИКОВ.

Кхалнаха лекци йийшар

Укх деношка ССКП Наьсарен райкома партийни просвещене кабинета кхалнаьха лекторе аргІан йоагІа «МалагІа дика гІулакхаш Іомаду Коммунистически парте советски наха» яха лекци йийшар. Лекцета ладувгІа цхьа бІаь совгІа гІалгІай а кхычa къамах а йола кхалсаг ера. ЧІоагІа ладувгІа дог доагІаши чулоацам дика болаши яр лекци.

Лекци ешаш хиннача Нохч-ГІалгІай культура министра заместителя поэтесса Ахматова Раисас гулбенна кхалнах дика дІакхетабеш дийцар ширача Іадатах юхедисача гІулакхех доала зулам.

— ХІанз а цхьаццайолча моттигашка гІалгІай къама юкъе долаш да мехкарий клубе а деша а ца ахийтар, уж самодеятельни кружокашта юкъе дакъа лаца мукъа ца битар санна дола дІаяхача ханах юхедиса, зенне, мегаргдоаца, бІеха гІулакхаш, — йоах лектора.— Уж чехка дІадаха деза.

Кастта хулача республикански самодеятельни смотре гІалгІай кхалнаха дакъа лаца дезилга а дийцар лектора. Лекци йийшачул тІехьагІа Ахматовас эрсий меттала перевод яьший ши стихотворени йийшар. Гулбеннача кхалнаха «Коммунист» яха художественни фильм хьекхар.

Б. ДЖАБРАИЛОВ.

„Еза" моттигаш дІаяьлар

Веденски районерча «езача» моттигашка дукха хана денз корта бетта ихаб вай республика тайптайпарча районашкара а лоалахарча республикашкара а дынах тешаш бола нах. Гунера, ЦІе-Веданара, Веденски районерча кхыча юрташкара нах раьза боацаш хиннаб колхозашкеи совхозашкеи балхаш ца а деш, зераташка ух тхо, яхаш сакъерда ухача тІехьабисача наха.

Дердайнараш вай республике ухаргбоацаш, наькъаш теда деза ха хьакхьчай, аьнна соцам баьб Веденски районерча къахьегамхоша.

Ца эшача зерате нах ухаргбоацаш «еза» моттигаш дІакъовлар дехаш «Колхоза байракх» яхача Веденски районни газета тІа шоашта хетараш яздаьд хьалха цІе партизан хиннача XX-гІча партсъезда цІерахча юртбоахама артелерча колхозникаша Хизриев Хьасана, Тушалаев Сайд-Але, Тасаев Мадас, Гунаев Ахьмада, лесхоза болхлочо Ибрагимов Мусле.

«Еза» моттигаш дІакъовлара хетаяь яр Гуне хинна собрани. Наха дезар кхоачашдар ловш юрта къахьегамхой депутатий Совето соцам баьб «еза» моттигаш дІакъовла аьнна.

Ведана районерча наха «еза» моттигаш дІакъовла, аьнна баь соцам къоабалбаь тІаийцаб Урус-Мартановски, Шалински, кхыча районашкарча къахьегамхоша а.

Шаьла хиннача къахьегамхой собране къамаьл дир коммунальни боахама отдела болхлочо Юнусова, Райпромкомбината счетовода Баштарова, Заготконтора директора Халухаева, кхычар. Цу массане а могабир «еза» моттигаш дІакъовла, аьнна Веденски районерча къахьегамхоша баь соцам.

Н. ШИПУЛИН.

Сий дола цІи яьккхай

Массанена дукха везаш а лоархІаш а ва Грознерча локомотивни депо промывальщикалла болх бу Истамиров Султан. Ши шу гартга ха мара яц цо депо болх бу, хІаьта а ше дика болхло хилар хьахьекхад Истамирова. Производственни нормаш 140—150 процент кхоачашъю цо массайолча хана.

Производственни заданеш массайолча хана тІехкхоачашъярах локомотивни депо кулгалхоша дукккхаза совгІаташ тийннад Истамировна.

Болх дика барал совгІа общественни вахаре а дакъа лоац промывальщика. Дисциплина дика хиларах, шийна тІабилла болх хало ца къовсаш чакхбахарах коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цІи еннай укх деношка Истамировна.

Г. АНОХОВ.

Мехкдаьттахошта лаьрхІа

Ер шу доладеннача хана денз Старопромысловски районе бахача наха чубаха а культурно-бытовой гІулакхашта лаьрхІа а керда гІишлош хьалъеш латт. «Старогрознефть» нефтепромыслови управленерча мехкдаьттахошта лаьрхІа укх шера 100-нел кІезигагІа йоацаш квартира яла лаьрхІад гІишлош ераша.

ХІанз Нефтемайск яхача городоке наха чубаха 10 квартира йола цІа йистедоалаш латт.

Мехкдаьттахой берашта лаьрхІа 240 моттиг а йолаш вай республикерча Сержень-Юрта пионерски лагерь хьалъяра чертеж оттадаь йоалаш латт капитальни гІишлош хьалъю отдел.

ССКП XXII съезда сийна дика совгІат кийчде лаьрхІад гІишлош ераша.

А. ТИЩЕНКО.

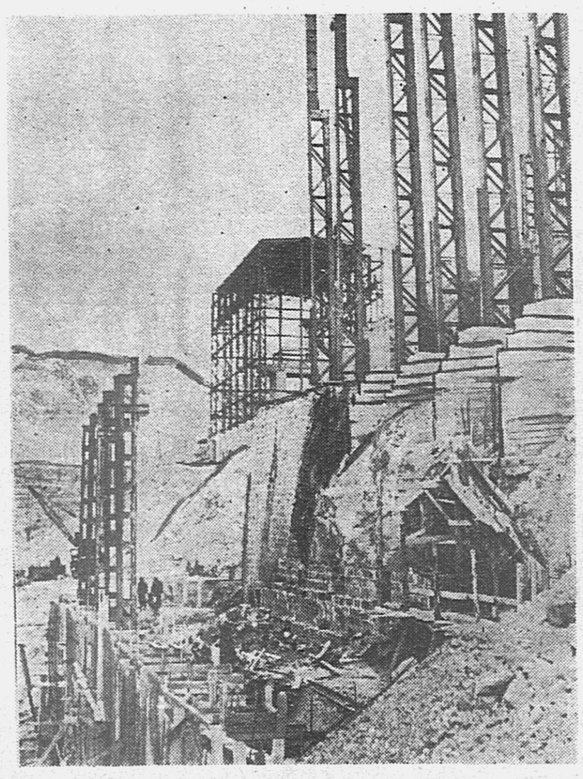

Армански ССР. Листача хьунашца, кІоаргача аьлешца, массача хишца гІордаьнна Іеш дац Зангезурски лоамаш. Молибден, цІаста, аьшк, гІишлой материалаш Іалаьмате дукха йолаш лоамаш да уж. Укхаза хьалъяьй Іалаьмате йоккхий промышленни предприятеш, мел эшар долаш йола болхлой поселкаш.

ХІанз кхы цхьаькха а горнорудни промышленноста низ бола предприяти — Агаракски цІаста-молибденови комбинат хьалъеш латт цига. Лаккха сигала урагІъяхай обогатительни фабрика кхаь корпуса металлически конструкцеш. Формовочнии механическии цехаш хьалъеш латт. Цунца цхьан-цхьан механизированни хьисапе леладу руда доаллача моттигашка из хьадакхара кийчо еш дола балхаш.

Сурта тІа: Агаракски цІаста-молибденови комбината обогатительни фабрика руда кагий оата корпус хьалъяр.

А. БАДАЛЯНА сурт.

ТАСС фотохроника.

Планал совгІа

ССКП XXII съезда сийна тІаийца социалистически декхараш кхоачашдара къахьегаш я Грознера Ерриг-российски бІаргаш дайнарий общества дешара-производственни предприяте коллектив. ДІабахача январь бетта йола план 112,5 процент кхоачашъяьй цо. Дика толамаш доахаш хьабоагІа бІаргаш дайнарий общества болхлой февраль бетта а.

Къаьстта дика болх бу столяраша И. Клименкос, А. Саусита. Сменни балха норматаш 200 процент кхоачашъю цар. Царна дукха тІехьа ца бусаш хьабоагІа обойщикаш В. Иванов, В. Гончаров, иштта кхыбараш а. ХІара сменах цаІ ах а совгІа а норматаш тІехкхоачашъю цар.

Семилетка кхоалагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра социалистически декхараш тІаоцаш цар яхье йийхай Ассиновски производственни предприяте бІаргаш дайнарий общества коллектив, Къилбаседа-ХІирий АССР Орджоникидзера производственни предприяте бІаргаш дайнарий общество.

Г. АЛХАЗОВ.

Керда толамаш доах

ССКП XXII съезда сийленца накъа дахар духьа дерригача халкъо лаьцача социалистически яхьа юкъе а яха доккхий декхараш тІаийцад Грозненски № 7 йолча даьтта доаккхача завода коллективо: план ханал хьалха кхоачаш а яь, планал совгІа дуккха а тоннаш ганарий даьтта даккха; къахьегама овсарле планах лаьрхІачул цхьа процент лакхъе, шера пхийттанел кІезигагІа ца луш, рационализаторски предложени яла.

ТІаийца декхараш кхоачашдара цехашка социалистически яхь яьржай. Техникаех дика пайда а эцаш хьинаре къахьегар бахьан долаш, январь бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь, планал совгІа 20 тонн даьтта даькхар завода коллективо.

Социалистически яхье дикагІа толамаш доах коммунисташа. Масала, экспеллеровщица-коммунистка А. Я. Теманевскаяс кулгалдеш йолча бригадо январь бетта план 120 процент кхоачашйир. Даьтта даккхара а хьадаькха даьтта дика хилийтара а кхыча сменел хьалха латт ССКП члена, завода дикагІа йолча рационализатора К. А. Стрижовас кулгалдеш йола смена.

Ший болх дика беш а рационализаторий балхаца хьинаре дакъа лоацаш а ва коммунист Б. И. Николаев. Болх дика беш хиларах завода Сийлен доска тІа бихьаб Стрижова а Николаев а.

Коммунисташкара хьокхам а эцаш дика балхаш ду заводе парте боацача къахьегамхоша а. Заводе балха вена дукха ха ялалехьа шиъ-кхоъ говзал а Іомаяь, завода коллектива общественни вахаре дакъа а лоацаш хьинаре къахьегаш ва экспеллеровщик Нухаев Хасмухьмад. Иштта дика къахьег слесара Г. И. Сысоева.

Балха хьалха латтарий хьокхам хьа а эцаш тІехь-тІехьа керда толамаш доахаш я даьтта доаккхача завода коллектив.

И. МАЙОРОВ.

ССКП XXI съездо дІахо йодача хана мехкдаьтта дукхагІа даккхара яь постановлени кхоачашъеш мехкдаьттеи гази доахка моттигаш тахкара болх дика тоабаьб Нохч-ГІалгІайчен геолого-разведочни парте болхлоша.

ХІанз Кабардино-Балкарерча лоамашка «Грознефтеразведка» контора чуйоагІа Церикгельски геолого-разведочни парти я мехкдаьттеи гази лохаш. Цига «Сийнача Іамий» районе мастер П. Ефимов керте латтача № 1 йолча установкаи мастера Ш. Хашагульгова кулгалдеча № 2 йолча установкаи бригадаш я бурув тохаш.

Къаьстта хала бурув тохалуш моттиг я № 2 йолча установка коллективо болх бер. ХІаьта а бурув тохара балхаш графикал хьалха леладу цо. Цигарча хьалашка хьежача боккха толам ба из. Цхьабакъда, цунах тоъам баь Іе дага бац буровикаш. Коммунистически партеи Советски правительствои шоашта хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара чІоагІа къахьега дезилга а ховш социалистически деккар тІаийцад нов. Хашагульгов керте латтача бригада. Цо лаьрхІад цу скважине 1600 метр кІоарга бурув тоха

Из деккар сийленца кхоачашдергда оаха, йоах Хашагульгова, нагахьа санна мел эша оборудовани тхона снабженцаша Іалашйойя.

Сурта тІа: № 2 йола установка. Хьалхарча плане бурув деттача бригада мастер Ш. Хашагульгов.

Р. САЯНЦА сурт.

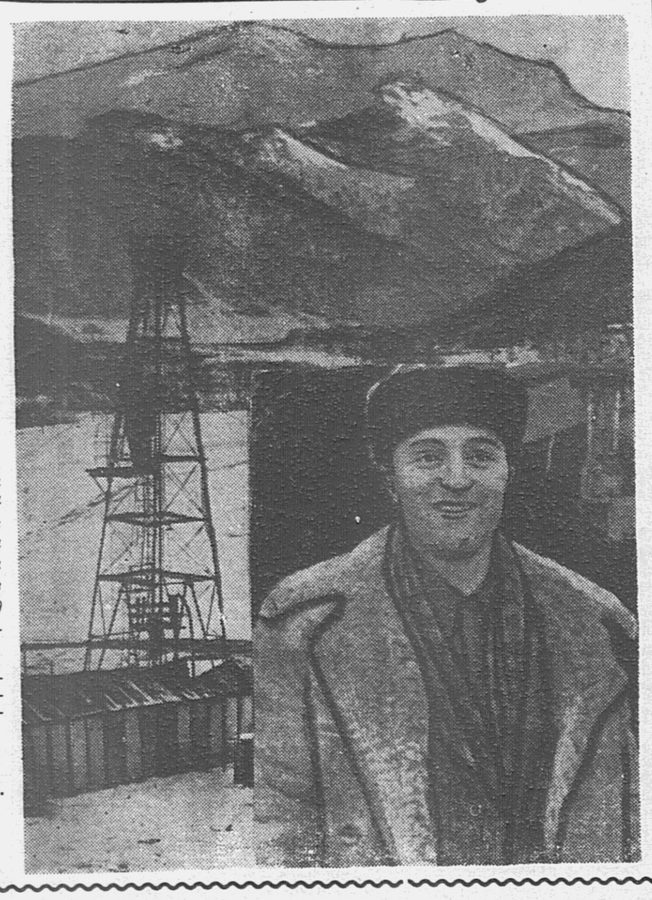

Цхьоагіонца къахьег

Коммунистически къахьегама коллектива сийлен цІи яккхара Москва-Сортировочни яхача станце депо коллективо дІадоладаь дика гІулакх хьаллаца лаьрхІар крекинг-завода № 4 йолча бригада болхлоша.

Бригадерча оператора помощника Брезгин Михаила дувц: «Из сийлен цІи яккхара социалистически яхье тхо даьлча хІара болхло ший низ а хьинар а ца кходеш къахьегаш вар. Тхона ховрз из кхоачашдара чІоагІа къахьега, деша дезилга. Цхьабакъда, халонех кхераш яцар тха коллектив».

Доккхий толамаш даха йиш кул зІамигача коллективата цхьа барт а болаш, тІехьависачоа новкъостал а деш безаме къахьийгача.

Белгалдаккха дезаш да цу бригада хІара член ший кхетам лакхбе безам болаш волга, даьхача толамех тоъам хулаш воацилга.

1952 шера 8 класс йистеяькхачул тІехьагІа вера заводе болх бе комсомолец Брезгин Михаил. Дукха ха ялалехь Арме вигар из, цхьабакъда ше цІа ма венге а юхавера из установке болх бе. Оператора помощник хилар цох. Къонача болхлочоа новкъостал де гІерташ бар берригa болхлой, къаьстта чІоагІа новкъостал дир цунна воккхагІа волча оператора Сурцева, оператора Гриченкос, кхыбараша. Политехнически техникуме деша баха нах кийчбеча курсашка деша вахар Михаил, цул тІехьагІа заочно техникуме а вахар. ХІанз цхьоалагІча курса студент ва из. Техникуме Іомадеча предметаша — физика, математика, химе производстве дикагІа болх бе новкъостал ду цунна.

Сурцева бригадера дукхагІа бараш рационализатораш ба. Рационализаторийн изобретателийн конкурсе дакъа лоацаш хиннав дукха ха йоацаш бригадир, боккха пайда луш йола ши рационализаторски предложени балха юкъейоалаяьй цо укх тІехьарча хана.

Цу бригада членаша лаьрхІар чоалхане йола балха говзалаш Іомае. Слесарни гІулакх Іомадара кийч а бенна, экзаменаш дІаеннай цар. Е еза еррига кагий ремонт шоаш ю, хьалха цу гІулакха лаьрхІа дежурни слесарь лелавора.

Бригадерча цхьан болхлочо моллагІа-дале а телха хІама дойя сихха оарцагІбовл новкъостий. Нагахьа санна цунах хІама ца хуле, «Шиповника» гІа воаккх.

Иштта дежурстве волаш насосера даьтта кхоачаденнадий а ца ховш висавар машинист Филиппов. Дукха ха ялалехьа «Шиповника» тІа бІаргавайра цунна ше. Цу хана денз дикка хьожаш хул машинист насосага.

Бригадера эгара къонагІа йола член я комсомолка Одинцева Оля. 1958 шера 10 класс йисте а яькхха, технически училище деша яхаяр из. Училища йистеяькхачул тІехьагІа крекинг-заводе балха ейтар Оля. Заводе кхийтар из шийна ховр кІезига долга, дІахо кхы а деша дезилга. Къаьстта чІоагІа белгалдаьлар из коммунистически къахьегама бригада цІи яккхара социалистически яхь йоаржайича. Эггара хьалха деша бахар Брезгин, Любицкая, Васильева, Гриченко, Ярославский, хІаьта Оля мехкдаьтта институте заочно деша яхар. Укх Іай дика дІаелар цо еррига экзаменаш а зачеташ а.

Иштта хьинаре къа а хьег, деша а деш ССКП XXII-гІа съезд хьаеллача денга толамца накъа бахара къовсам лоаттабеча бригада болхлоша.

П. ПОПОВ.

Кхалнаьха бокъонаш чІоаггІа лораю законо

1961 шера 1 январе денз чІоагІденнад пхезлагІа гулъяьча РСФСР Лакхехьарча Совета 3-гІча сессе тІаийца керда уголовни кодекс.

Керда закон тІадерзадаьд социалистически законность дІахо чІоагІяра, советски наьха сийн бокъонаш чІоагІагІа лораяра, зуламашца лоатбеча къовсамера общественноста лоархІам лакхбара, общественна духьаларча наха даьр дуача элементаша леладу зуламера гІулакхаш хоаддаьд дІадахара.

Кердача законо бехк чІоагІагІа бу моттигерча оамалех юхедиса во гІулакхаш бахьан долаш зулам дарах, хІана аьлча хьалхагІа деш хиннача таІазараша дика аьттув балийтацар цу эхь дайнача къаьнача заман воча гІулакхашца лоаттабеча къовсаме.

ДІадахача шера ноябрь бутт чакхбоалаш хиннача ССКП Нохч-ГІалгІай обкома IV Пленумо къаьстта дийцар кхалнаха юкъе беча балха хьакъехьара дош. Из болх во беш хилар сощадир цига, къаьстта а социалистически гІулакхашта духьала дола, кхалсаг доастама йоаккхаш дола къаьнарча замах юхедиса во гІулакхаш дІадахара даькъе.

Дукха даьд Советски паччахьалкхено кхалсаг бокъонца лоала кІалхарьяккхара, из паччахьалкхен, общественни, культурни балха юкъеозара. Партийни, советски, общественни, боахама организацешка кулгал деча балхаш тІа дукха кхалнах ахийтаб.

Цхьабакъда, харцахьа хургдар советски кхалсаг дегІаяра новкъарлеш дола цІенхашттара кхоачамбоацараш ца зувш дитача. Республике кІезиглуш дац мехкарий уда а беш, маьре кхувлилга, хІанз а дукха моттигаш я шишша а кхы дукхагІа а истий болаш, урдош телаш а ийдеш а, маьре баха ха йоацаш бола мехкарий кхувлаш. Дукха гражданаш ба вайщига дукха хана денз истий а кхийла ЗАГС-а органашка дІа а язбаланза. ХІаьта из бахьан долаш сесага шийна а цунна хьаккхоачача хІаманганхьара а зе хул маьрацара цун гІулакхаш хьадача хана: кхалсага йиш хилаш бераш кхабара доагІа алименташ хьадаха аьнна дош суде дала, боахамах шийна доагІа дизза дакъа хьадаккха, кхыдараш.

Дукха моттигаш я хІанз а советски лоаман кхалсаг паччахьалкхен, общественни, культурни балха юкъе дакъа лацара духьаленаш еш. Из кино, театрашка, клубашка ахийтац, цунга дешийтац школашка а кхыча юкъерчеи лакхерчеи дешара заведенешка а. Массанега дешийтара закон кхоачаш ца деш дукха районаш я. ЙилагІеи пхелагІеи классаш яьха ма баьллинге а дешар дут дуккхача йийгаша. Наьсарен районера кхоалагІа дакъа гаргга йола йийгаш деша ца ягІаш я. ХІанз а юкъера дІадаккханза да вайщига гражданашта доккха зе деш дола пхьа хьарчарах юкъе денна моастагІал.

Уж долла хІамаш вайна юкъе хилара бахьан да къаьнача замах юхедисача цу харцахьарча гІулакхашта духьала вай дикка къовсам ца лоаттабар, бахача наха юкъе кхоачам болаш массово-политически болх ца лелабар, советски кхалсага бокъонаш лораеш дола советски законаш шерра дІадовзийташ ца хилар. Социалистически обществе общественни порядоки советски законашн телхадерашца лоаттабу къовсам духьал таІазараш дарца лоаттабеш бац. Вайщига къаьстта лоархІам болаш да общества беча хьехамца нах хьалкхебелга, харцахьара хІама ца ІаькХа дича мегарг ца хилар дІахойтилга, харцахьа вала йиш йоаца хьалаш оттаделга. Цхьабакъда, дуккхаза а законаш телхадеш, кхераме болча зуламхошта къиза таІазар де деза эггара бирсагІа долча Советски паччахьалкхен законага хьежжа.

Масала, йоІ культураца дегІаяра, самодеятельноста кружокашка из ахара, цо дІахо дешара духьале еш бола дайи гаргала нахи цкъарчоз общественносто бехк баккхарца бита йиш я, цхьабакъда, нагахьа санна иштта бехк баькккачул тІехьагІа нийсача новкъа ца баьннача, закон толхадарах бехке барашта УК 134 статьяга хьежжа уголовни бехктокхам бинза баргбац. Цу статьях деш дола таІазар шин шерага кхаччалца чувалла суд елга да.

Парте обкома пленума решенешка нийса аьннад советски законаш теплхадераш гучабаьдарга а царна таІазараш дарга а во хьож судеи, прокуратураи, милицеи органаш. ХІанз а кІезига бувзаш ба цар общественностаца, хІаьта дешаш къоастаделга дукха гоа ду. Цунах бе боагІаш бола соцам а баь, кхачетам боацаш къовсам лелабе беза къаьнача замах юхедиса во гІулакхаш мел леладерашца.

Кердача законо судага гІолла бехктокхам бе оттадаьд вуврга, еттаргьа, боахама зе дергда, яхаш кхерам тІатессарах, нагахьа санна цунах лоравала везаш бахьан дале. Цу тайпара кхерамаш тІатувс вІаши юкъе халахетараш латтача, моастагІал доаллача, безаме доаца гІулакхаш доахкача наха, цІагІа халахетар даьннача хана мара сесага. Уж кхерамаш кхоачаш хулаш а, хІаьта Іаьдала органаш, доаггІача тайпара цунах де дезар де доро ца хиларах кхы цІаькха иззаморг дича мегаргдоацилга дІахайтарца кхоачамбаь Іеш а моттигаш хул. ХІанз уж тайпа гІулакхаш уголовни порядках таІазар дергдолаш да.

Уголовни законо доккха таІазар де оттадаьд саг низагІа лелаярах. Нагахьа санна хьалхагІа суде хиннача е къаьстта кхераме волча рецидивиста из гІулакх даьдале е хьувзаяьр маьре яха ха йоаца йоІ яле, 15 шерага кхаччалца чувалла суд е йиш я, хІаьта цхьаццайолча хана, цул совгІа, ссылке а вохийт.

Цу тайпара уголовни порядках таІазар ду маьре яха ха кхачанза йолча йоІаца вахачоа а.

Уголовни бехктокхам бу наьха бер лочкъадаьчоа е из хийцачоа. Цу тайпара судага гІолла бехктокхам бу шоай бокъонех шоашта йолча гІойленна пайда йийбеш болча а тІахьожам боацашн эшшаш дола новкъостал ца деши тесса бераш дита леладеча а опекунашта.

ТІаІазар чІоагІагІа ду кхенза бола капитархой зуламерча гІулакхашта юкъеозарах, сагІа дехарах, кхахьпал леладарах, шоакъ тІайодача ловзарех ловзарах.

Чувалла суд ю кхенза дола бераш ІалашдарахбоагІа мах судо соцам баьчул тІехьагІа дуккхаза из дІабаьла ца лугаш кІалхарбувла гІертаташта. Цхьан мегте ца соцаш цхьаькха тайпа нах а ба вайна, саг а йоалайийя бераш а доладийя, даа хІама доацаш бола уж бита а бите, цІалийлххе кхычахьа болхаш.

Советски законах судага гІолла бехктокхам бу бокъонца дІаяз а яь кІал йоалаяь саг йоллашехьа а, ЗАГС-а органех из лочкъа а дь, цІаькха а дІаяз а яйташ саг йоалаярах.

Больнице доацаш е лакхехьара медицински образовани йоацача саго бер дІадаькхача уголовни порядках таІазар ду, нагахьа санна цул совнагІа, берах хинна кхалсаг из бахьан долаш енна е эйп яьнна болх хуле хІаьта-вета а.

Вай советски паччахьалкхен аппаратерча болхлоша, боахама организацейи промышленни предприятейи кулгалхоша чІоаггІа лораю хІара советски гражданина бокъонаш. Цхьабакъда, законо яхар теркал ца деш, из телхадеш бола кулгалхой а нийслу. Цу нахага уж тайпа харцахьара гІулакхаш ца леладайтар духьа уголовни бехктокхам бе аьнна оттадаьд берах хилар бахьан долаш кхалсаг балха дІа ца эцарах е балхара дІаяккхарах, хІаьта иштта наькхах доахкаш бераш долаш бола ноаной балха дІа ца эцарах е балхара дІабахарах.

Кердача уголовни кодекса тІа оттадаьд шиъ а кхы дукхагІа а истий кхувлача наха набахта бохка судаш елга, хІаьта къаьнарча уголовни кодекса тІа из доацаш дар.

1961 шера 30 январе Первомайски халкъа судо 1 шу набахта дакхха суд йир Ленина цІерахча колхоза бригадир хиннача Костоев Висангирена, 1949 шера денз йоалаяь Зайнап яхаш сесага цо даь бераш а доллашехьа а, 1961 шера 3 январе Сайпарова а йоалаяь, цу шиннеца а вахаш из хиларах. Цамогаш хилар бахьан долаш шийна боахам лелабе ца могандаь йоккхагІа йолча сесаго йоалаяйтай сога шоллагІа саг яхаш, бехказа вала гІертар Костоев. Лакхехьарча судо из приговор чІоагІдир.

Набахта валла суд ю нускалах ахчанца, доаханца, кхыча хІаманца урдув (кхаъ) йийцача йийий даьшта, гаргалча наха. Цу тайппара уголовни порядках таІазар ду нускала хьалхара урдув деннача саг йигача зІамитача сага, цун даьшта, гаргалча наха.

ЧІоагІа бехктокхам бу кхалсагах низагІа сесаг йича е цун безам боацашехьа а из шийца йоахае гІертача, хІаьта иштта кхалсага маьре яха духьале йича а.

ДІадаха шу чакхдоаллаш Лакхехьарча судо къоастадир маьраца яха безам боацаш йолча ший йийшийна низ баьча, цунга бала бенача Бекова дош. Из маьраца яха ца тугаш, ший даь-цІа енай. Цунна эгІазвахача Бекова топ теха йийнай ший йиша. Бековна топаш тоха суд йир судо. РСФСР Лакхехьарча судо чІоагІдаьд из приговор.

Шийна сесаг е йоІ йодаярах уголовни бехктокхам бе оттадаьд законах. Уж тайпа гІулакхаш къаьстта дукха нийслу Наьсарен районе, хІаьта мехкараша шоаш дукхагІча хана харцахьара никъ а лувц: хьалхагІа ше йодаяьй оал цо, хІаьта цул тІехьагІа се раьза а хинна маьре яхай со оал. Ховш да, йодаяьчун даьшка низ барах шин тайпара цо из дувцилга. Цхьабакъда, кхалсаго ше лорае еза ший бокъонаш, закон шийгахьа долга а ховш.

Уж тайпа я советски кхалсага бокъонаш лораеш йола уголовни закона керттера статьяш.

Вай мехкара бокъонаш телхаелга ІадаккхаІа дезаш дола доккхий декхараш дика кхоачаш а дудургда, хІаьта советски законашкара социалистически общежите бокъонаши коммунистически моральн бокъонца чакхйоаккхартийолча уйланца нах хьал а кхебуларгба, нагахьа санна вай мехкарча берригача къахьегамхоша, еррригача партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша, болхлой, колхозхой, гІулакхерча наьха коллективаша цу гІулакха чІоагІа къахьеге.

Коммунистически парте хьалхленца а общественноста новкъостал а уж декхараш толаме кхоачашдергда.

А. РОМАНОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР прокурор, паччахьалкхен юстице 2 кл. советник.

СЕРДАЛО

2-гІа оагІ. 19 февраль, 1961 шу.

ХIара гектара тIара 100 центнер йоаккхаргья

ХьажкIаш дика хьувкъийтара Iалаьмате дукха къахьег Шалински района «Джалка» яхача совхозерча хьажкIаш лелаярхочо Зармаевеи цун звено членашеи, хIана аьлча, царна дика хов баьча балхага хьежжа мара уж ца хьувкъилга.

Хий дехкара аьттув болаш долча дикача лаьтта хьажкIаш дIаювлга, из лаьтта ший ханнахьа эпшача тайпара кийчделга — из да Зармаева юххьанца йоаккхо еш дола гIулакх. Из бахьан долаш да 1958, 1959, 1960 шерашка климат бе-башха хинна йоллашехь а, цун хьажкIаш шерагара шерага дикагIа хьувкъилга.

1958-ча шера 22—23 сантиметр мара кIоарга дацар Зармаева хьажкIаш дIайийна оахам, цхьабакъда, халкъа боахама карагIдаьннарий Ерригсоюзни Выставке хинначул тIехьагIа Зармаевна гучадаьлар оахам кIоаргагIа дича хьажкIаш дикагIа хьувкъилга, цудухьа дIадахача шера 30 сантиметр кIоарга оахам а деш дIайийра цо хьажкIаш. Цамца даькка лаьтта дукха дезаш, иштарча лаьтта дика дегIайоагIаш культура я хьажкIаш.

Лаьтта кIоарга ахарал совгIа, боккха лоархIам болаш да зябь ханнахьа ахар а. Хьалхарча шера цита дIайийна хиннача культурай овлаш а лордаш-хIамаш а йохкаяларца жерда дIаювча культурана эшаш йола кхачаш-хIамаш дукхагIа Іов ханнахьа зябь аьхача, ахкан тIехьарча ханеи гурахьеи хиннача йоачай тIоадал а дикагIа чулоац цо тIаккха. Ханнахьа аьхача зяба тIа мара хьажкIаш дIаювш ваш Зармаев.

Зармаева массаза а чIоагIа лоархIам беш дола шоллагIа агротехнически гIулакх да кхаш тIа удобренеш йохкилга. Гурахьа зяба лаьтта ахалехьа хIара гектара тIа 20 тонн кхоачаш кхо дулл цо, хIаьта 1960-ча шера совхоза агрономаша даьча хьехарах 20 тонн кхох цхьацца центнер аьта суперфосфат а тохаш диллар цо из кхо.

Соахка хьажкIаш дIаелехьа, шозлагIа культиваци ялехьа гектара тIа 3,5 центнер минеральни удобренеш ехкар: 2 центнер азотисти удобрении, 1 центнер суперфосфати, 0,5 центнер калийни тухи. Этгара тIехьа а хьажкIаша цегI дахьача хана, июль бетта 12—13 деношка хIара гектара тIа 1,5 центнер кхоачаш амиачни селитр йиллар хьажкIаш эсалагIа йол-йолча моттигашка.

ХIа, аьнна, коканна зиза тоха долалушшехь а хьажкIаш дIае волалу Зармаев 10 сантиметр кIоарга 12 градус йIовхал йолаш хул цу хана лаьтта.

1960-ча шера май бетта шоллагIча дийнахьа вола а венна 8-ча дийнахьа хьажкIаш дIайийна ваьлар Зармаев. «СКГН-6» яхача навесни сеялкаца хIара гектара тIа 120 килотрамм ВИР-63 яха гибридни фу а тоссаш квадратно-гнездовой хьисапе мара дIаец цо хьажкIаш. Массе фийг цхьан боарамагIа хургболаш заводе кийч а дийя, совхоза отделене агронома хьалхленца гранозан яха молхаш а техе мара хьажкIий фу дIадец Зармаева. ХьажкIаш дIаелехьа зяба тIа макха а баькхе, шозза культиваци а йийя кийчду Зармаева звенос лаьтта. Фийг 12 сантиметр кIоарга а бохийташ дIаюв хьажкIаш.

ХьажкIаш дIайийначул тIехьагIа, уж хьатIаялалехьа цкъаи хьатIаьнначул тIехьагIа цIаькхеи шозза макха боаккх, мугIаршта юкъе гIолла шозза тракторца «КРН-4,2» яха культиватор токхаю. ХьажкIашта, хьоаса боаккхача хана, малх хьакхеталехьа канаш тIара кулгашца хьа а боахаш беттай хьоасашта дом бийтташ Зармаева.

ХьажкIашта юкъе дикагIа фо чудоагIаргдолаш, гонахьара йоархI дIа а йоаккхаш цIенъяьй кхай йистош.

Цхьаккха а хьажкIа йоа ца еш, сагага лочкъа ца яйташ чуера Зармаева ерригa хьажкIаш.

Уж лакхехьа вай дийца агротехнически гIулаккхаш леладар бахьан долаш нов Зармаева звенос лелаяьча 20 гектара тIара екъача, фуалъяьхача хьажкIий 2835 центнер чуера. ХIара гектара тIара 141,8 центнер хул из.

Фуалъяьхача хьажкIий цхьа центнер яккхарга Зармаева звено дIабаха мах 9 соми 12 кепиги ба (къаьнарча маьхах). 1960-ча шера «Джалка» яхача совхоза промфинпланах оттабьчул 3,3-зза кIезигагIа хул из.

Силоса лаьрхIа дIайийнача 30 гектара тIара моша хьажкIаш а йоахкаш дола 15100 центнер сийна гIад даькхар звенос, из хул хIара гектар тIара 503 центнер. Моша хьажкIаш а йоахкаш долча цу тIадамий центнерага шийца дIабаха мах 1 соми 33 кепиги мара бац — планах лаьрхIачул 3,5-зза чухнахьа ба из.

Зармаева звенос хьийгача къих паччахьалкхенна дIаяла 18 вагон фуалъяьхача хьажкIий а хилар, 150 Іатта диззача шера кхоачамбалла дика доакъар а хилар.

ХьажкIаш кхеяра даькъе цо даьха доккхий толамаш бахьан долаш халкъа боахама карагIдийннарий Ерригсоюзни Выставка Йоккха дото медаль елар Зармаевна 1959-ча шера.

Даькхача алапел совнагIа, Зармаевна 4 эзар сом гаргга ахчеи 500 килограмм хьажкIийн, хIаьта цунца болх беш волча Зармаев Джалаудина 2 эзар сом гаргга ахча а деннад хьажкIаш дика хьувкъаяр бахьан долаш 1960-ча шера.

Механизированни звено звеньевойца Джамалаев Татийцеи Къилбаседа-ХIирий АССР Сталина цIерахча колхоза звеньевойца Албеговцеи 1961-ча шера яхье а ваьнна, Зармаева дош деннад 100 гектар лаьттан тIа хIара гектара тIара 120 центнер йоаккхаш фуалъяьхача хьажкIий яккхеи 100 гектар лаьттан тIа хIара гектара тIара моша хьажкIаш а йоахкаш дола 1000 центнер сийна гIад даккхеи.

Цул совнагIа 20 гектар лаьттан тIа хIара гектара тIара 400 центнер йоаккхаш шекара свеклаш яха а дош деннад Зармаева Іаддал-СаIийда.

Х. МАХИТАРОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета юрта боахама группа начальник.

Удобренеш—кхашка

Семилетка кхоалагIча шера паччахьалкхенна 7,5 миллион пунт ялат дIадала, хьажкIаш, шекар доаккха свекла, баьца даараш дика хьувкъийта социалистически дехкараш тIаийцад Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама къахьегамхоша.

ССКП ЦК январски Пленуме къаьстта белгалдаькхад юрта боахама продукташ дукхагIа яхара керттера бахьан ерригача торонех пайда эцилга долга. ТIаийца социалистически дехкараш кхоачашдара чуийнна къахьегаш ба хIанз колхозникаш, совхозий болхлой, юрта боахама специалисташ.

Цхьабакъда, юрта боахама продукташ дукхагIа яхара ерригача торонех пайда эцац. Массанена ховш да ялат дика хьувкъийта вIаштIехьдаргдоацилга, нагахьа санна кхашка кхоачамболлаш удобренеш ехкаш ца хуле. Вай республикерча Шин-АргIа юкъеи, иштта цхьаццайолча кхыча районашкеи структура дика йоацаш лаьтташ да. Дуккхаза бIаргаго йиш я догIа дийлхача, е хий техача лаьтта тIера чIор а хиле дIаотташ. Цу тIа дIадийнача моллагIча хIаман овлагIа фо чакх а ца доалаш дус. Цу гIулакхо чIоагIа новкъарле ю ялат дика хьувкъийтара. Дукха нийслу кIезигá хьоанал йола лаьтташ а. Цу тайпара лаьтташ нийслу удобренеш кIезига ехкар бахьан долаш, къаьстта моттигера удобренеш ца ехкарах. Республикерча цхьаццайолча районашка а города гонахьарча моттигашка а хьажкIаш, коартолаш, баьца даараш дIаде лаьрхIача дукхха эзараш гектараш долча лаьтташка вIалла моттигера удобрени ехкаш бIаргагац. Ерригa культураш дика хьувкъийтара цу лаьтташка хIара гектара тIа 10 тоннал кIезигагIа доацаш кхо дилла деза.

Дукхаза нийслу цхьаццайолча совхозашка кхыметтел парникашка дилла а кхо ца тоъаш. Цу тайпара гIулакх латт Грозненский баьца дарий, «Аргун» яхача, «Ассиновский» совхозашка. Вай республикерча дукхагIа йолча колхозашкеи совхозашкеи хьайбаш леладеча фермашкара удобрени массехк шу а доаккхаш латт кхашка дIа ца кхухьаш. Гулдаь латтачох а кхоалагIа лакъа мара дехкац кхо кхашка.

Республике кхоачамболлаш удобрени йолаш я. Цхьабакъда, йоаггIача тайпара из кхашка дIаехкац. Из тучадоал Грознера дIааравьлча. Укхаза, къилбаседа оагIорахь, ара эзараш тоннаш дохкаденна кхои нувхаши латт. Кердача кхона нийса питательни веществаш йоахк цох. Масала, 0,6 процент азот, 0,5 процент фосфор, 0,4 калий. Городера аракхихьа йохкаенна нувхаш чIоагIа пайдане я парникашка ехкаш хилча, хIана аьлча парникашка бехкача дикагIа лоархIача пхьажо а 33 градус мара йIовхал ца луча городал араяьхача нувхаша 45 градус йIовхал тергья.

Аракхихьача нувхашта юхе болхлоша дIадахача эхкий дIайийна хьажкIаш, ябакхаш геттара дика хилар. Цу гIулакхо хьагойт хьажкIаш, шекар доаккха свекла дIае езача кхашка из удобрени йиллача мел пайдане хургьяр. Дукха пайда баргболаш дуккхача шерашка хьалайна итташ эзараш тоннаш удобрени я цита пайда ца эцаш латташ. Нагахьа санна из удобрени кхашка юлларе чуэца лаьрхIачул эзараш тоннаш дуккхагIа ялати баьца даараши чуэца вIаштIехьдаргдар колхозийи совхозийи. Удобрени кхашка яхьалехьа цунна юкъера кагий кирпишкаши кхыйола чIоагIа хIамаши дIаяха еза аьшка цацаца ловса а ловсаш.

Цудухьа, республикерча юрта боахама Министерстваи Совнархоза кхачан промышленноста управленеи города гонахьарча зоне дукха пайда баргбола удобрени улла а ца еш кхашка йилла дехкарийла е еза Грозненски района колхозаши совхозаши.

Н. ЛЕПОРИНСКИЙ,
агроном.

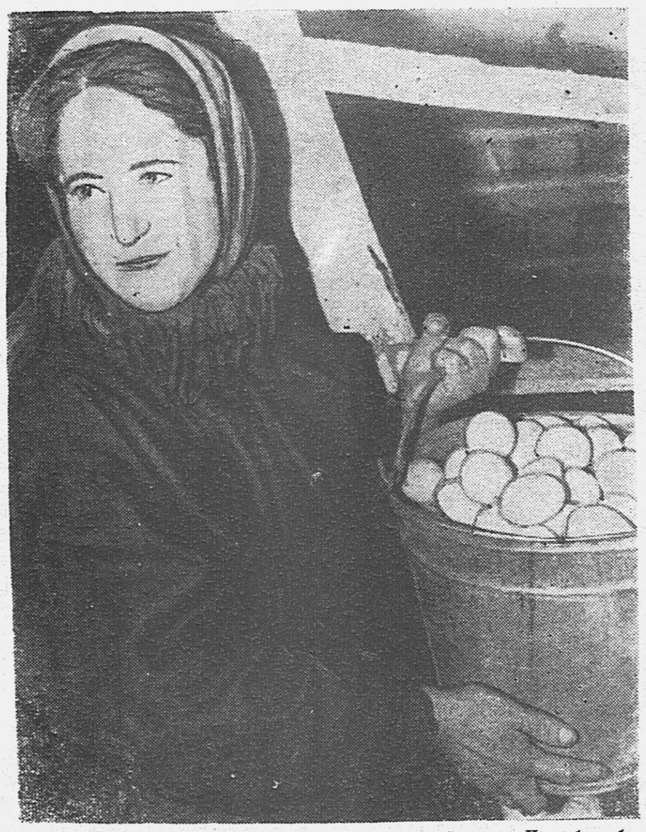

Хозахета алац цу фермах комсомольско-кагирхой ферма. Цига болх бераш кагирхойи мехкарийи ба. Ала дезаш да шоай болх чIоагIа дукха безаш уж болга. Масала, Сельмурзиев Шарип ферма заведующи а «Лермонтовский» совхоза 5-ча отделене комсомольски организаце секретарь а ва. Дукха ха яц из цига балха вена. Ший болх ха а ховш, дика дIахьу цо. Цудухьа, дика бIаргагу щар доаха толамаш. ДикагIойолча птичница Тазуркиева Бушада хIара Іуйрийна дага воалаш хул Шарип котамашта фу тессача бакъахьа да, малагIа концентраташ елча бакъахьа я, яхаш. 2991 котам я хIанз ферме. ХIара дийнахьа 1800 фуъ гулду Тазуркиевас.

Цхьабакъда, шоаш даьхача толамех кхоачам хулаш бац ферма кагирхой. Шоай торонашка а хьежа, цар лаьрхIад хIара дийнахьа 2000 фуъ гулде.

ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачашъеш ферма болхлоша дош деннад хIара котамгара планах 80 фуъ гулде дезача 110 фуъ гулде.

Сурта тIа: птичница Тазуркиева Буша.

С. ШЕРИПОВА тексти сурти.

ХIанззе а кийча хила деза дIадув фу

Районе дикагIа тIадоала фу а дувш дIайийча юртбоахама культураш дикагIа кхьувкъаш хилар гучадаьннад Іилманна а практикана а. ДIадувш дола юртбоахама культурай фу дика хилийтара партеи правительстваи дехкарийла ший колхозаши совхозаши къаьсттача лаьтташ тIа дIа а дувш, шоашта эшаш дола фу хьалкхеде, чуийцачул тIехьагIа шоашта мел эшаргдола фу тешшаме дIаоттаде, чуийцачул тIехьагIа бутт балалехьа массе фийг тIабаргболча боарамга из дIаккхоачаде.

Районе дикагIа тIадоала ка болча ялатийи, гидуаргийи, цхьан шерарча баьцийи фу кхоачам хиллал да Сунженски районерча колхозашка. Цхьабакъда, хIара шерра-шера хьалхарча шера хьахиннача хьажкIий гибридни фу а тоссаш, хьажкIаш дIаер духьа районерча цхьайолча колхозаша из фу паччахьалкхенгара ийдергда. Шоашта из фу эца ахча колхозашка долаш да.

Ерригача районе планах аха дезача лаьтташ тIа дIаделла ка болча ялатийи, гидуаргийи, цхьан шерарча баьцийи фу тIадаргдолча боарамга дIаккхоачашдеш жийчдаьд, цхьабакъда, цхьаццайолча колхозашка из болх хIанз а йистебаьннабац. Масала, Н. Г. Наумов председатель волча Кирова цIерахчеи А. П. Арчаков председатель волча Щеча Эскара цIерахчеи колхозашка хIанз а цIендаь даьнна дац дIабувргболча берца фу. Иштта, матара фу цIендаь яланза я Ленина цIерах йола колхоз а. Районерча кхыча колхозашкара эца йиш йолаш из доллаше а, цхьан шерарча баьцийи фу вIалла доацаш я «Ще Октябрь», «Восход» яха колхозаш. ДIаде фу кийчдара хьакъехьа партеи правительстваи хьалхашка оттадаь декхар дицдалийтачоа тара да цу колхозий председателаша Амриевеи Фирзаулеи.

ТIехьа ца летташ, ханнахьа йистебаккха беза дIаде фу цIендара болх. Цу гIулакха эша машинаш а, болх бенах а хIара колхозе болаш ба. Ерригa культураш дика хьувкъийтара динза даргдоаца хIама да из.

Сунженски районе мехтел, ерригача республике а эсала лийннад дIадахача шерашка коартолащцара балхаш. Уж кIезига дIаювра, коартолаш дIаювш а хьайоахаш а йола техника кхоачам болаш ящар.

Соахкарчул ялхазза дукхагIа дIае еза районе укх шера коартолаш. ДIае 3300 тонн коартолаш езаргья, цхьабакъда, районе йолаш яраш ерригаш а 900 тонн мара яц. РСФСР къилбаседа областашкара дIае моллагIа коартолаш ийе йолаеннай цхьаццайола колхозаш. Литецки областера 300 тонн коартолаш ийцай XIX партсъезда цIерахча колхозо. Цхьабакъда, иштта нийс-нийсъенначара хьанийь коартолаш дIайийча, уж дика хьувкъаргма йий ала дезаш. Районе дика хьувкъилга гучадаьннача тайпах хила еза дIаювш йола коартолащ, керттерча даькъа хьалха хьайоалача коартолий тайпа а долаш. Бе-башха ца хеташ, кор-корьяьчара хьа ца а ийеш, юрта боахама Министерствага гIолла йовза а йовзаш эца еза дIае коартолаш.

А. МИХАИЛОВ,
Сунженски района юртбоахама инспекце керттера агроном.

ДукхагIа йоахаргья хьайбай продукташ

ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачашъяра Наурски района Ленина цIерахча колхоза № 4 йолча шурий-товарни ферма хьайбаш леладераша шоай торонашка а хьежа, 1961 шера юкъера лаьрхIача хIара Іаттагара 3000 килограмм шура яккха лаьрхIад. Январь беттара шура яккхара план 103,4 процент кхоачаш а яь шоаш денна дош толамца кхоачашду щар.

Къаьстта дика болх беш я доярка Андреева Клавдия. Январь бетта ше лелабеча хIара Іаттагара 320 килограмм шура яьккхай цо. Цул дукха тIехьайисаяц Шелельо Мария а. 280 килограмм шура яьккхай цо хIара Іаттагара.

Уж толамаш даха дояркай вIаштIехьдоал хьайбашта дикка гIулакх дарах. Дояркаша шоай ханнахьа хIама дул доаханна, хий меладу, хIаьта цIена леладу. ХIара Іатта 20 килограмм барда, 40 килограмм силос, 10 килограмм йол, иштта концентраташ тел дийнахьеи буси. Ший ханнахьа фега арадоах доахан. Иштта доахан леладича шура а дулх а тIакхет.

Белгалдаькхха дезаш да ферме дерригa балхаш кара делга. Из гIулакх иштта децаре кхы а доккхагIа толамаш даха йиш хургьяр хьайбаш леладерашка. Цар болх аттача бакхкарга хьежа дехкарийла ба колхоза кулгалхой. Цхьабакъда, цу торонех бокъонца пайда а йийца колхозникий хьал-торо тоаяра лоадама хIама дац.

Хьайбаш леладераш баха тоъал цIенош дац. Цудухьа, цхьан квартире шишша-кхоккха дезал бах. Цул совгIа, вIалла а хьокхац кинофильмаш, библиотека яц, иштта кхыдола культурно-кхетама балхаш дац.

ХIаьта а ССКП XXII-гIа съезд хьаеллача денга доккхий толамаш а доахаш накъа баха лерхI тха ферма хьайбаш леладераша.

Д. ЗУБКОВ,
ферма воккхагIа вола скотник.

ДикагIа ебаергья кроликаш

Урус-Мартановски района «Краснармейский» совхоза цхьоалагIча отделене шурий-товарни ферма гаьна йоацца уллача шаьрача ара жерда боахам биллаб отделене хьайбаш леладераша.

Укх бIаьсти ши шу доал цига кроликий ферма йилла йолаяь. Ферма болх дIаболалуш ерригаш а ткъаьиттех кролик мара яцар цига. Ала дезаш да из тIулакх хьайбаш леладераша дIадоладеча хана совхоза отделене дукхагIа йола болхлой а цхьабола кулгалхой а кроликаш лелаеча боахамо пайда лургхиларах тешаш ца хиннилга. Фермана хьакъоастаяьча кхаь гектар лаьттан тIа дIаелаяр 550 соми га. Цу гаьний мугIаршта юкъе дIаувттае йолайир клеткаш, секцеш.

Отделенерча боахаме хьалкхееш цхьа эзари ши бIаьи барайтта кролик я. Царна юкъе я ши бIаь нана кролик. Царех хIаране дозал ялх килограмм да. 3,5 килограмм дозал долаш йола кхо бутт баьнна кроликаш я ферме. БIаьсти яхкаргйолча кроликашта дикка кийчо еш я хIанз ферма коллектив. Ехка йолча нана кроликашта хьаяьи еш латташи я 250 клетка, цул совгIа чуоттаяь кхоабаш йолча кроликашта а яьй 80 секци.

Совхоза кроликаш лелаераша дош деннад укх шера пхийтта эзарнега кхоачаш уж ебае а, хIаьта ца йойташ хьалкхее а. Цу гIулакха шорита доакъар тIаэзад: жен, хьажкIаш, люцерна, гIух, мел, шекар доаккха а доакъафа лаьрхIа а йола свекла, клеткашта чухьа боарам боллаш йIовхал хилийтара чах кIалхьарцар ду.

Шин шера ферма болхлоша паччахьалкхенна 2150 килограмм дика дулх дIаденнад. Из хул дийна йолаш 1130 кролик.

Кроликаш лелаяра болх ха а ховш, дика вIашагIбеллаб ферма заведующе Цицаев Доккас. Юртарча бахархоша лоархIаш а къахьегамхошта чIоагIа дукха везаш а ва из. Болх иштта цо вIашагIболларах доккхий толамаш даьхад кроликаш лелаераша. Цудухьа, совхоза кулгалхоша дуккхаза боккхача маьха совгIаташ а сийлен Грамоташ а тийннай нов. Цицаевна.

ССКП XXIII-гIча съезда доккхийча толамашца накъа бахара хьинаре къахьегаш ба кроликаш лелаераш.

Я. ТОЛГАЕВ.

УШАЛАШ ЙОКЪАЯР

ВОЛЫНСКИ ОБЛАСТЬ. ССКП ЦК январски Пленума решенеш кхоачаш а еш, ушалаш йокъаеш а кIотаргаш дIайоахаш лаьтташ цIендеш а доккхий балхаш ду Цумански лугомелиоративни станце механизатораша. Областерча Колковски, Цумански, Маневички, иштта кхыча районий 25-нел дукхагIча колхозашка балхаш деш ба станце механизатораш.

Аха йиш йолаш дола лаьтта 74 эзар гектар сов а доаккхаш, ССКП XXII съезд хьаеллача денга шера йоагIа план кхоачашъе дош деннад станце коллективо.

Сурта тIа: Ватутина цIерахча колхоза лаьтта ушалаш йолча цхьан участке. (Аьттехьара аьрдехьа) кIотаргаш тедача трактора тIара тракторист В. Ф. Скоци № 1 йолча дикагIча тракторни бригада бригадир А. М. Кардаши.

Г. Сажнева сурт.

ТАСС фотохроника.

ХIара бIаь устагIана тIехьа—130 Іаьхар

Дукха жа да Грозненски района «Аргун» яхача колхозера Мутаев Або-Чамид заведующи волча жа леладеча ферме.

Цу фермера дерригa жа дерста а диза а долаш Іангара дахара хьинаре къахьегаш я ферма ерригa коллектив.

Парте XXII-ча съезда сийна доккхий социалистически дехкараш тIаийцад цу фермерча жа леладераша.

Ажбатиров Султана лелабу 639 устагI. Цо лаьрхIад хIара 100 жийна тIехьа 130 Іаьхар кхьалкхебе а, хIаьта хIара устагIана тIера пхи килограммий ах килограммий тха даккха а. Иштта доккха социалистически дехкар тIаийцад жа Гуно Арсамиков Салмана а. Ше леладеча жех хIара 100 жийна тIехьа 130 Іаьхар хьалкхебе а хIара устагIана тIера пхи килограммий ши бIаь грамми тха даккха а дош деннад цо.

Цу ферме лелабеш 5000 совгIа устагI ба. Жа леладераша лаьрхIад ерригача ферме юкъера лаьрхIача хIара бIаь жийна тIехьа 120 Іаьхар хьалкхебе а хIара устагIана тIера 5,1 килограмм тха даккха а.

М. ЦУРОВ.

Дебадергда коа тIара оалхазараш

МагIалбика районе хьалхара моттиг лелаерех я № 4 йола коа тIара оалхазараш леладу совхоз. ХIара шера паччахьалкхенга фуаш а оалхазарий дулх а дохкара плани социалистически дехкараши тIехкхоачашду цо.

Дика къахьег коа тIара оалхазараш леладеча Корчинова Ольгаси Иножаева Губанеи 1957 шера денз цхьана болх беш я уж шиъ.

ССКП ЦК январски Пленумо яьча решенеша дегаш тIоздаьхача Корчиновасеи Иножаеваси дош деннад укх шера хIара котамгара 130 фуъ гулде. Из хул дIадахача 1960 шера гулдаьчул 5 фуъ дукхагIа. ХIаьта бIаь тоннал дукхагIа оалхазарий дулх паччахьалкхенна дIадала а лаьрхIад совхоза коа тIара оалхазараш леладераша. ХIанз цар тIулакх деш 2000 котам я. ДIабахача январь бетта дерригa а 27085 фуъ гулдаьд оалхазараш леладераша, е планах 8 фуъ гулде мара ца дезача хIара котамгара 12 фуъ гулдаьд.

Иштта толамаш даха вIаштIехьдаьннад котамашта де доагIача тайпара гIулакх дарах. Масала, хан-ханнахьа даа хIама тесс, хий меладу, иштта кхыдола гIулакх ду. Цу гIулакха лаьрххIа свекла лелаю. Даа хIама дехкача нийшка мел, гIум, иштта кхыйола минеральни подкормка ехк котамашта.

Семилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъергья оаха, йоах коа тIара оалхазараш леладераша. Из хургда СССП XXII съезда сийна оаха кийчду совгIат, йоах Корчиновасеи Иножаеваси.

Цхьабакъда, совхозе балха боахкача наьха вахара хьашташ кхоачашдац района кулгалхоша. Масала, юртарча къахьегамхой цIеношка чуйилла радио, бани яц, хIаьта МагIалбике продукци дIаяхьа дукхагIйолча хана автотранспорт хилац. Цунах дIа-юха кхахьа еза продукташ дIаяхьа транспорт а йоацаш талха йолалу.

Цудухьа района кулгалхой дехкарийла ба совхозе балха боахкача наьха вахара хьашташ кхоачашдара йоакхо е.

А. ХАРСИЕВ.

СЕРДАЛО

3-гIа оагI. 19 февраль, 1961 шу.

Доазол дехьара

КХЕРАМЗЛЕН СОВЕТЕ

НЬЮ-ЙОРК, 15 февраль. **ТАСС-а корреспонденташа Г. Шишкинеи Н. Крестниковеи** хоам бу: тахан хьайийлай Конгорча хьала хьакъехьарча дешага хьожаш йола Кхерамзлен Совета заседани.

Нах вІашагІбетталуш а кепайоазошта лаьрхІа а йола галерея тІанкІ аьнна хьалйиза я. Цу чура бараш меттел, деррига дуне а чІоаггІа уйла тІаяхийта ладувгІаш да цу зале дувцачунга.

Тийшача балхаца Патрис Лумумбеи цун новкъостийи боабаро эгІазбигар дунен тІа мел бола бакъахьара нах. Наьха цІий мехкадеш колонизатораша деча зуламашта духьала майрра эгІазлон протест кхайкае аьнна ВІакагІкхийтта Къамий Организаци чуйолча цІеношта хьалхашка тахан вІашагІкхийттаб муГІарегІара американцаш. «Нах боаберий синдикат—Хаммаршельд, Чомбе, Касавубу, Мобуту», — йоах демонстрантех цхьанне бе доаллача лозунга тІа. «Лумумба верах суд е Касавубуна, Чомбена, Мобутуна!» — тІахьех цхьаькха плакато. «Хаммаршельд геттара чехка шийгарча гІулакха тІара дІавакхха ях оаха», — хьадда кхайкаду кортамукъале бахьан долаш къовсам лоаттабеш болча шоай африкански вежарашта шоаш тІехьа болга хьахайта бахькача американски неграша. «Лумумба веро гучадоах колонализма оакхарий гІулакхаш», — доккхийча алапаница яздаьд цхьан плаката тІа.

Кхерамзлен Совет хьажийта дІачуеннай Советски Союза резолюце проект. Конго къаман турпал Патрис Лумумбеи цун новкъостийи тийшача балхаца боабар ООН-а уставаца тардала йиш йоацаш дола дунен халкъашта юкъера зулам да аьнна белгалдаькхад цу документа тІа.

Советски резолюце проекто хьадда харцду Бельге гІулакхаш, хІаьта ООН-а устава тІара санкцеш, агрессор из хиларах тарра, цунах йохийтилга дІа а дех.

Цу деша хьакъехьа эггара хьалхагІа къамаьл дир США викало Эдлой Стивенсона. Цо аьлар, Конгора хьал дикка вогІа хиннад Патрис Лумумбеи цун новкъостийи боабар бахьан долаш а Советски Союза А. Гизенги законах вола конголезски правительства викал лархІари «А. Гизенгена цхьан оагІорахьара новкъостал дергда ше аьнна дош далари» бахьан долаш а. Конголезски дош къоастадергдола конструктивни решени кийчъяра балха сабаре а сих ца луш а хила деза вай, аьлар Стивенсона. Советски делегаце проектах ВІашагІкхийттача Къамий Организацега дов хьувш дола документ лаьрхІар цо. Цахо со дог тийша ва, аьлар Стивенсона, Малхбоаленнеи Малхбузеннеи юкъера гІулакхаш тоадар духьа а дунен халкъашта юкъерча проблемай хьакъехьа конструктивни решенеш кийчъяр духьа а Конго хьакъехьа ше лаьцача наькъага Советски Союза правительство юха хьожаргхиларах.

«Конгора ООН-а операцеш» яхаш дола тІулакхаш дІахо а леладаре пайдана долча оагІорахьа къамаьл дир американски делегацена керте латтачо, цо бизза могабир Хаммаршельда дІахьош бола болх, Конгора ООН-а эскараши персонали цига дитара тІехьа къамаьл дир.

Хаммаршельд «машара гІулакха мутІахьа хинна дунен халкъашта юкъера болхло ва» яхаш из хеставеш а дунен халкъашта юкъера дешаш къестадеча хана США правительства нийса принципаш лелаю яхаш а дола къамаьл де Стивенсон валовелча, Патрис Лумумбеи цун новкъостийи боабар дувцаш эгІазлонца цІогІарч дегга баьлар галерее латта нах.

«Шо да Лумумба вийнараш, цІи ма йожийла Лумумба»,—яхаш цІогІарч деттар демонстранташа. Заседани соца а яь, залера нах арабаха, аьлар Совета председателa.

Нах вІашагІкхетача галерея чу охранаца дов иккхар. Цу чу махьарч деттар, нах белхар, цІогІарч деттар охранахи полицехи латташ болча наха. Цхьабакъда, цу ерригача Гарашта юккъера шаьра хьахозар эгІазло кхайкаю лозунгаш «Эхь да из мукъа мохк лоархІача Американа!», «Заседани дІакъайлаяр аьнна бакъдар лочкъадуларгдац шуга!», «Зуламхошта Іазап де ях оаха!»

Кхерамзлен Совета заседанеш хулача залера нахи корреспонденташи арабаьхачул тІехьагІа 25 минут яьннача гІолла ший болх юха а дІаболабир Совето.

Дош лу Советски Союза викала В. А. Зорина. Американски делегата даьча къамаьла духьала массехк дош аьлар Зорина юхьхьанца, гІулакх тІехьагІа долчча бесса дувцаргдолаш шийга бокъо а юташ. ВІашагІкхийттача Штатий кердача правительства никъ хьалхагІа санна Советски политикана духьал деча къамаьлашца Стивенсона хьахьокхар шийна новкъа долга дІахайтар советски викало. Уж къамаьлаш цхьаккха корта болаш а Стивенсона яха керда никъ хьахьокхаш а дац.

Стивенсона дийцар, йоах Зорина дІахо, ООН-га мел чІоагІа дог доахаш дар халкъаш, цхьабакъда, хІанз вола генеральни секретари ООН-и цхьаІ лархІа гІертац дар цо дийцар. Из иштта дац. Г-н Хаммаршельд-м ООН яц, аьнна белгалдаькхар Зорина. Укх тІеххьарча хана Конго хинна кІамаш дага дехача, ООН-и Хаммаршельди цхьана лархІа йиш яц.

Американски делегаце иштта лаьца позици советски делегаце хьалладa йиш йолаш яц. ООН-а устава тІа яздаь дика гІулакхаш чакхдаха ООН-а леладу конструктивни кІамаш хьаллоацаш а хиннай, хьал а лоац Советски Союзо. Цхьабакъда, из деррига а данне тарлуш дац ВІашагІкхийттача Къамий Организаце сий доадьча Хаммаршельда га доахаш, бакъвеш хиларца.

Совет хьожаргйолаш Конгох йолча резолюце проект юкъейоалайир советски викало.

Къамаьл даь ше юххера йистевоалаш В. А. Зорина белгалдаькхар из юкъейоалаяь резолюце проект тІаэцаро ООН-а принципашеи дунен халкъашта юкъерча машара хьашташеи маяххара Конго гІулакх чийсхонца къоастадергдола никъ хьабелларгхилар.

Цу тІехь дІакъайлар Кхерамзлен Совета Іуйрийнара заседани.

НЬЮ-ЙОРК, 16 февраль. Селхан дийнахьа хиннача заседане Кхерамзлен Совето дІахо дийцар Конгора хьал. Сахьат мел доал чІоагІагІа кхоккалора Кхерамзлен Совета заседане хьал. ООН чуйолча цІеношка хьачувоалача кертерча наІар тІа дукхагІа хулар конголезски халкъа палачашта къиза таІазар делга дІадеха плакаташ шоашка йола демонстранташ. Кхерамзлен Совета заседаней зала ладувгІа баьхкача наха лаьрхІа йолча галерее кхача гІертар дуккха бараш. Цхьабакъда, корреспонденташта ховш долча тайпара, царех дуккха бараш, эггара хьалха Іаьржа цІока дола беррита нах а болаш, ООН кхерамах лораеш латтараша цІеношка чубатанзар. Кхерамзлен Совета заседане баьхкача дуккхача наьха бе Африка мукъаялийтара тІехьарча ханна йолча комитета резолюце текст тІайола листовкаш йоахкар.

Кхерамзлен Совета заседане баьхка йиш йоацаш бисараша ООН-е даим волча Советски Союза викалгеи цу организаце секретариатагеи шоашта хетараш а шоаш дІадехараш а яздаь телеграммаши письмоши дахкийтар.

Империализмо Конго нах боабеш даьча зуламо эгІазбигача наха хьалхашка чІоагІа дог кхардаш дийнахьарча заседане эггара хьалха къамаьл дир Хаммаршельда. Шийна беш хинна бехк «харцбе» гІертар из, веха а веха. Хаммаршельда валлане дІавала тиганзар генеральни секретараллара, эхь ца хеташ аьлар цо, «ВІашагІкхийттача Къамий Организаци дІакхосса йиш яц са».

Конголезски халкъа турпалаш боабеш кулгаш цІеша дизача Хаммаршельда тІера бехк боаккхаш къамаьлаш дир Франце, Чиле, Англе викалашеи чанкайшистеи.

ГІожача тайпара аьл-дитт а дувцаш, советски делегата даьча къамаьлах гІерташ вар Англе викал Патрик Дин. Конголезски халкъа хьашташ маяххара а дунен халкъашта юкъе машар лорабара тІехь а Конгох дола дош къоастадеш йола резолюце советски проект «граждански тІом хьоабеш йола молхаш я» яхаш во къамаьл дир цо. Лумумба а цун новкъостий а боабаьраш шийна мамотта бакъбе гІертар из «уж боабара бахьанаш хІанз а кІезига довзаш да» а яхаш. Дика дешаш кхо ца деш «могавора» англійски делегата колонеш йолча ерригача паччахьалкхеташа чІоагІа могавеш вола Хаммаршельд. Цо яхачох, Хаммаршельда, «кхетам болаш болх баьб». Лумумба вер чІоагІа харцахьа гІулакх а лаьрхІа, колонизатораш хьулабеш дола «ООН-а Конго леладаь гІулакхаш» хьалтоацаш къамаьл дир Турце викало.

Жоп луш къамаьл де еннача бокъонах пайда а эцаш, Бельге викал Конго бельгийски колонизатораша леладаьча зуламах уж бехказа баха гІерташ даьсса хабар дувцаш вар.

Заседани йистейоалаш касаблански конференцена юкъе дакъа лоацаш хиннача мехкийи Югославеи делегатий цІерах лоацца къамаьл дир Марокко викало Бенабуда. ХІанз Лумумбеи цун новкъостийи бІехача тайпара боабаьраш тучаболча хана гІайгІа еш дахка ха яц, аьлар цо. Из вер халахеташ санна къамаьлаш де тарлургда саго саг воацавеча лагера викалий, аьнна белгалдаькхар цо. Цхьабакъда, вай декхар да колонализмащеи цун марионеткашцеи хъовсам дІахо а лоаттабар, аьнна белгалдаькхар Бенабуда. Цунца йистеяьлар Кхерамзлен Совета заседани.

Байкалера Москве йолх электропоездаш

Иркутски область. Дукха ха йоацаш Восточно-Сибирски машиннаькъа магистрала электрификатораша Нижнеудинск-Тайшет яхача транссибирски наькъа юхверча участкера болх йистебаькхаб. Цу гІулакхо торо хилийтай пхи эзарнел совгІа километр йІаьха Москва-Иркутск яха вай мехка эггара йоккхагІа йола магистраль электрически низага яккха. Байкалера Москве кхаччалца электропоездаш лел.

Сурта тІа: боккха низ бола электровоз электрифицировать даьча наькъа тІа гІолла состав а йийца йода.

М. МИНЕЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

Кхалнаха лаьрхІа

Советски Іаьдал отталехьа нохчий мехка эггара тІехьайисарех, баьдегІа лоархІарех яр Советски района Советское яха юрт. ЧІоагІа хала баьхар цу юртара нах. Царна хаьцар сакъердам, ираз фуд. Къаьстта хало лелайора нохчий кхалнаха. Цхьаккха а бокъо йолаш бацар уж цу хана.

Кхыча тайпара да цигара гІулакх хІанз. Лоаман юрта керда ваьхар дера Ильича лампочкаца цхьана. ХІанз юртара кхалнах маІача наха нийсса коммунистически общество хьалъяра массайолча моттиташка болх беш, дешаш ба. Цхьаццайолча хана кердадар, дикагІдар дІадоладара инициатораш а хул кхалнах.

Иштта, вай республике эггара хьалха нохчий кхалнаьха хьалхленца ваьхар Іомадеш йола школа вІашагІъеллай цига. Из школа вІашагІйоллача доккха новкъостал даьд парте районни комитето.

ХІара бетта шозза районерча культура ЦІагІа вІашагІбеттaлу вайнаьха кхалнах. Цига ваьхар ираз долаш хилийтара тайп-тайпарча темах лекцеш еш, беседаш, сакъердаме сайренаш ю. Ваьхар ираз долаш хилийтара йола школа болх бе йолаенна цхи бутт мара бац, хІаьта а дукха болх баьб цо. ХІанзале цу школе дІаязъеннай 70-нел совгІа нохчий кхалсаг.

Дика дакъа лоац школе чхача кхалнаха района, республика общественни ваьхаре. Денгара ди массаза доал лаккхлуш боагІа нохчий кхалнаьха саьхетам, хІана аьлча хІара заняте шоай балха опыт ювцаш, иштта кхыдола лоархІамера гІулакхаш дувцаш дикача специалисташа лекцеш еш. ХІанзале дукха лекцеш йийшай нохчий кхалнаха лаьрхІа. Масала, парт просвещене кабинета заведующе нов. Борисовас "Ваьхар унах-цІена хилийтара» яхача темах лекци йийшай, «Чам болаш даа хІама мишта кийчде деза» яха ший опыт йийцай повара нов. Шовхалова, иштта кхы а дукхханеша йийшай лекцеш.

Укх деношка культура ЦІагІа хиннача барХІагІча аргІан заняте гулбелар бІаьннел совгІа нохчий кхалнах. Сайрене гулбеннаьрашта «Кхалсаг классическим советскии литературе» яхача темах лекци йийшар Л. Грудцинас. Цо дийцар кхалнаха—кхаьхьегамхошта поэташеи писателашеи дукха терко тІаяхийтарах. Ший лекци чакхйоалаш нохчий кхалнаха хетаяь Р. Ахматовас язъяь стихаш йийшар Грудцинас. Заняте гулбенна мел хиннараш чІоагІа раьза хилар лектора.

Дукха пайда йийцаб цу лекцеех берий ясле заведующе Хащаевас, парте райкома библиотека заведующе Бицневас, иштта кхыбараша а.

Зале хиннача парте обкома лектора Ахматхановаз лоацца къамаьл дир, дика гІулакх да оаш дІадоладаьр, дІахо йодача хана дика хьаькъал, кхетам эца низ лулба шоана яхаш.

Сайре чакхйоалаш беррига нохчий кхалнах чакхбоалаш хургйолча заняте хьийхар кхалнаха юкъе болх бара йолча парте райкома отдела заведующе М. Арсанукаевас.

Б. ЧАХКИЕВ.

Советски илле радиофестиваль

СССР Министрий Советерча радиовещанеи телевиденеи паччахьалкхен Комитето СССР-а а РСФСР-а а культура Министерствашца, Халкъа творчества Центральни ЦІенца, ВЛКСМ ЦК-ца, Ерригроссен хоровой общественца цхьана, 1961 шера феврале денз апреле кхаччалца советски илле радиофестиваль вІашагІйолл СССП XXII съезда сийна.

Программа юкъегІоргда наха довзаш а дезаш а дола советски иллеш, иштта радиофестивала лаьрхІа яздаь керда иллеш.

Вай республику а дакъа лоац цу доккхача гІулакха юкъе.

Лаьрхха йола отборочни комисси — жюри вІашагІтехай Нохчийн-ГІалгІай АССР культура министерстве.

Жюре юхакъоастадаь дикагІа а кердагІа а дола советски иллеши дикагІа йола выступленеши Ерригсоюзни радио звукозаписа керттерча фонда юкъехьоргья.

Ю. АНИСИМОВ.

Кхетамца вІаштІехьбаккха школай-интернатий болх

Укх деношка Грознерча пионерий Дворице республика школай-интернатий болхлой совещани хилар. Цига бар республикерча школай-интернатий директораш, хьехархой, воспитателаш. 1960-1961-ча дешара шерашка школаша-интернаташа баьча дешара кхетама балхахи дІахо йодача хана царна хьалхашка латтача деккхарехи лаьца доклад йир Нохчийн-ГІалгІай АССР-а просвещене министра заместителa нов. Демушкина. ХІанз вай республике 16 школа-интернат я, 2994 дешархо а волаш. Царех 4 школа йиІитташта лаьрхІа хьайийлай. Цига дешаш 445 дешархо ва. Царех ши школа-интернат вай республикерча школай юххьерча классашта лаьрхІа хьехархой кийчбергболаш я.

Шерра-шера чІоагІлу материальни база, дуккха дукхагІа хул ерригача школашка-интернаташка боахама инвентари дешара оборудовании. 12 интернате дешара мастерскеш я, хІаьта пхе интернате (№ № 2, 4, 5, 6, 7) шоай подсобни боахамаш да, хІаранега 25 гектарага кхаччалца лаьтта а долаш.

Белгалдаккха дезаш да цхьайолча школашка-интернаташка тоъал дешара оборудовании боахама инвентари йоацилга. Мах беча организацей бехкках юрташкарча цхьайолча интернаташка (Экажжонгий-Юртарча, Курчалоерча, Червленски станицерча, № 16 йолча Грознерча) тоъал кхачан продукташ яц. Цудухьа дешархошта тоъал продукташ дІалац.

Къаьстта во латт школай-интернатий помещеняш ца тоъара гІулакх. № 7 йолча интернате типови здани яц. ХІанз 1961-1965 шерашка хьалъергйолча дешара зданештеи общежитештеи план оттаяьй, хІара шера 300 моттиг йолаш йола здании пхи-пхи общежитии хьалъергйолаш. 1965 шу тІакхоачаш еррига школаш-интернаташ типови зданешка хургья.

Ваьхарца бувзам а болаш, боккхача кхетама урокаш тел школай-интернатий дикагІа болча хьехархоша. Царех я № 11 йолча школа-интерната хьехархо Дмитриева Анна Васильевна. Цо хьеха дешархой дика дешарал совгІа шоаш Іомадаьр практика юкъекхахьа ховш а ба. Иштта дика бу ший болх № 6 йолча школе-интернате 5-ча классе математика хьехача нов. Петухова Аннас а. Дешара тІехьависа цхьаккха а саг вац цун классе.

Интернатий берригача дешархоех 10 процент дІадахача ах шера дешара тІехьабисаб. ДукхагІбараш эрсий меттахи математикахи тІехьабисаб уж. Цу гІулакхо хьагойт школай-интернатий культур